

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل : متن قوانین - تصویبنامه ها - صورت مفصل مذاکرات مجلس شورای ملی
سؤالات - اخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین نامه ها - بخش نامه ها - آگهی های رسمی

شماره تلفن : ۸۸۹۴ - ۸۸۹۵ - ۸۸۹۶ - ۵۴۴۸

سال سوم - شماره ۷۵۸

صفحه ۲۰۶۹

مدیر سید محمد هاشمی

۵ شنبه ۲ مهر ماه ۱۳۲۶

دوره یازدهم قانونگذاری

شماره مسلسل ۱۵۰۱

روزنامه یومیه

فهرست مندرجات

- ۱- صورت مشروح مذاکرات هفدهمین جلسه دوره یازدهم از صفحه ۱ تا ۱۵
- ۲- اخبار مجلس ۱۵
- ۳- آگهی های رسمی ۱۷

غائبین بی اجازه : آقایان : گنابادی - یالیزی
آقاخان بختیار - ابوالقاسم بهبهانی - بهادری - تقی
زاده - علی و کیلی - خوئیلر .

صورت غائبین روز ۳ شنبه ۲۴ شهریور
غائبین با اجازه : آقایان : اورنگ - علی
بهبهانی .

غائبین بی اجازه : آقایان : گنابادی - یالیزی
آقاخان بختیار - ابوالقاسم بهبهانی - تقی زاده -
علی و کیلی - خوئیلر .

دیر آمدگان با اجازه : آقایان : معتمدماوندی
منصف - نراقی - دکتر عبده - بهادری - شریعت
زاده - دکتر مصباح زاده .

دیر آمدگان بی اجازه : آقایان : بیات -
عامری - دکتر اعتبار - دکتر راجی - سلطانی -
رستم گیو - دکتر طباطبائی - ناصر -
شهاب خسروانی - ملکی - نیکپور - ساعد
اسدی .

صورت غائبین روز پنجشنبه ۲۶ شهریور
غائبین با اجازه : آقایان : معین زاده -
ملک پور .

غائبین بی اجازه : آقایان : گنابادی - حسن
اکبر - جواد عامری - هدایت الله یالیزی - تولیت
تقی زاده - علی و کیلی .

دیر آمدگان بی اجازه : آقایان : آشتیانی
زاده - مهدی ارباب - دکتر اعتبار - لاهوتی .

مذاکرات مجلس

جلسه ۱۷

صورت مشروح مجلس روز یکشنبه بیست نهم شهریور ماه ۱۳۲۶

فهرست مطالب :

- ۱- تصویب صورت مجلس
 - ۲- بقیه مذاکره در برنامه دولت .
 - ۳- تقدیم دو فقره سؤال از طرف آقای دهقان .
 - ۴- موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه .
- مجلس یک ساعت و نیم پیش از ظهر بریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید .

۱- تصویب صورت مجلس

صورت مجلس روز شنبه بیست و نهم شهریور ماه را آقای فولادوند (منشی) بشرح زیر قرائت نمودند

مجلس یکساعت و ربع پیش از ظهر بریاست
آقای رضا حکمت تشکیل و صورت جلسه قبل قرائت
و تصویب شد .
اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت
مجلس خوانده شده :

غائبین پنجشنبه ۱۹ شهریور .
غائبین با اجازه : آقایان : معین زاده -
بهادری .

غائبین بی اجازه : آقایان : گنابادی - یالیزی -
ابوالقاسم بهبهانی - تقی زاده - علی و کیلی -
خوئیلر .

دیر آمدگان با اجازه : آقایان : رضوی -
شریعت زاده .

● این مذاکرات مشروح هفدهمین جلسه از دوره یازدهم قانون گذاری

اداره تدوین و تحریر صورت مجلس

دکتر راجی - سلطانی - ارباب رستم گوی - منصف - حکمران - طبای - فرامرزی - محمد علی مسعودی - سزاوار - قوامی - دکتر عبده - صدر زاده - شریعت زاده - دهقان - اسلامی - شهاب خسروانی - علی اکبر ملکی - نیکپور - مشایخی - قهرمان - کلبادی - ساعد استدی .

چون با ورود در دستور مغالفت نبود بدو آقای ناصر ذوالفقاری بر حسب استیضاح جلسه قبل طبق ماده ۱۰۹ نظامنامه داخلی مجلس اظهار داشتند آقای بهار اعتراضات من را بر خلاف مراد تعبیر فرموده و مقصود من از مخالفت آقای ارسنجانی با قانون اساسی این نبود که کسی حق اظهار نظر در آن ندارد بلکه مقصود من این بود ایشان قانون اساسی را برای ایران غیر قابل هضم دانسته و اظهار مخالفت اساسی با آن کرده و حال آنکه هر قانونی مادام که از طرف مجلس تغییر داده نشده بقوت خود باقی و کاملاً محترم است و کسیکه با قانون اساسی مخالفت است حق ندارد جزء نمایندگان و حافظ و حامی آن باشد علاوه همکاری ایشان با متجاسرین و انقلاب قلابی آذربایجان دفاع از آزادی نبوده و قیام بر علیه مملکت بوده است و کسانی که آن بساط را بر چیدند مرتجع نبوده و نیز ملک داشتن یک خانواده قدیمی هم دلیل بر ارتجاع آنها نیست و در صورت تجدید اساس پیشه وری و امثال او ما هم حمایت از مملکت را تجدید خواهیم کرد و بالاخره من نسبت دزدی آقای ارسنجانی ندادم گفتم کلاهبرداری نموده و چکهای بی محل صادر کرده ضمناً ورقه گراوری را بعنوان مدرک این موضوع از روزنامه مرد امروز ارائه و شرح ذیل آنرا قرائت نمودند . سپس آقای بهار نیز بعنوان ماده ۱۰۹ بعد از اشاره بلزوم آزادی نطق و بیان در مجلس و توجه بسنجان موافق و مخالف و دارا نبودن هیچ ملک و عقاری غیر از یک خانه مسکونی راجع باز ادیخواهی آقای ارسنجانی و عضویت ایشان در حزب دمکرات ایران و رای دادن افراد حزب بنمایندگی ایشان و گناه نبودن تنوع افکار و این که انتقام از گذشته شاید موجب تجدید گذشته شود و لزوم ایجاد اتحاد و رفع اختلاف در مملکت شرح مبسوطی بیان نمودند . آقای عباس اسکندری نیز طبق ماده ۱۰۹ اظهار داشتند مراد من در جلسه گذشته این بود که در مملکت مشروطه باید اصول رعایت شده و روزنامه که یکی از ارکان مشروطیت است باید آزاد باشد و بایستی در مسائل خارجی از آن استمداد کرد و منظور از قایل هضم نبودن قانون اساسی عدم تطبیق آن با شعور و ادراک مردم است و بالاخره باید با عدالت کاری کرد که همه متول شده و آسایش پیدا کنند .

آقای محمد علی مسعودی نیز بعنوان ماده ۱۰۹ در جواب آقای بهار اظهار داشتند که ما در روزنامه اظهارات آقایان نمایندگان نکرده و مخالف آزادی نطق و افکار نبوده و متجمع هم نیستیم. آقای دکتر مجتهدی بعنوان مخالفت با نمایندگی آقای ارسنجانی از لحاظ عدم صلاحیت ایشان بواسطه همکاری و موافقت با پیشه وری و متجاسرین وطن فروش اجنبی پرست که سمدانی بر اهالی آذربایجان وارد کرده اند و داشتن مدال ۲۱ آذر و لزوم

جولوگیری از وقوع نظیر این انقلابات قلابی بسبب رد نمایندگی امثال مشارالیه شرحی بیان نمودند و آقای آشتیانی زاده اظهار داشتند چیز هائیرا که آقای ارسنجانی نسبت میدهند تمام بدون دلیل و خلاف واقع است که این که ایشان بهیچوجه مدال ۲۱ آذر ندارند و با دمکراتهای آذربایجان مبارزه نموده اند و بالاخره خود آقای ارسنجانی در مقام دفاع از خود اظهار داشتند باید برده از روی همه کارها بر داشته شده و چون تمام اسناد و مدارک قضایای آذربایجان در ستاد ارتش جمع آوری گردیده اگر کوچکترین مدرکی از مداخلات من در آنقضایا ارائه شد برای هر گونه مجازات حاضریم و نیز بازگراشته تاریخی از قرون وسطی و دستگاه پاپها در اروپا و همچنین اشاره بواقعه باب در ایران و مساعمت اغلبحضرت هایونانی و انکاء بحق شناسی و محبت های ملت ایران و تهیه و تنظیم برنامه هفت ساله برای بهبود کلیه اوضاع کشور بالاخره رتوس مسائل برنامه دولت حاضر را در ضمن ده فقره باستحضار مجلس رسانیده و آقایان وزیران را بشرح زیر بمجلس شورای ملی معرفی نمودند :

آقای جم وزیر جنگ - آقای علی اصغر حکمت وزیر مشاور - آقای منصور السلطنه علی غاب وزیر مشاور . آقای موسی نوری اسفندیاری وزیر امور خارجه - آقای هژیر وزیر دارائی - آقای دکتر صدیق وزیر فرهنگ - آقای دکتر سجادی وزیر پیشه و هنر که بعد بوزارت اقتصاد ملی تبدیل خواهد شد

آقای دکتر اقبال وزیر بهداری - آقای احمد حسین عدل وزیر کشاورزی - آقای فروهر وزیر راه - آقای جواد بوشهری وزیر پست و تلگراف . وزیر دادگستری بمدر معرفی خواهد شد وزارت کشور بمعهده خود اینجناب خواهد بود .

در اینموقع ختم جلسه از طرف آقای اورنگ پیشنهاد و آقای فرامرزی بعنوان مخالفت راجع بلزوم ذکر حقایق در مجلس و اعتراض بر تویق انتخابات بوشهر مختصری بیان نموده به پیشنهاد ختم جلسه رای گرفته رده شد . بقیه مذاکرات راجع بانخابات لاهیجان شروع شده و آقای ارسنجانی در دنباله مذاکرات جلسه سابق پس از توضیح و تصحیح بعضی از آنمطالب و اشاره بخدمات ایلات ایران و همچنین نسبت بعملیات آقایان ذوالفقاریها در زنجان و ارائه ورقه ای راجع بمسئله یکی از آقایان از حزب دمکرات آذربایجان و اشاره بملت مخالفت آقایان با اعتبارنامه ایشان بعمل شعبه از حیث طرز تقدیم گزارش اعتراض نمودند پس از آن راجع باظهار نظر نمودن خودشان در مسائل نفت در روزنامه دارا و اشاره باعمال نفوذهای سیاسی انگلستان در جنگ اول و هجوم ارتش متفقین بنگاه ایران و عملیات آنها در این جنگ با قرائت چندین مقاله روزنامه دارا و لزوم تغییر رویه سیاسی بمقتضای زمان و نتیجه از بیمان مرحوم فروغی بمتفقین و مخالفت خود ریا عملیات پیشه وری اظهار و بالاخره اشاره بامضای خودشان در قطعنامه مطبوعاتی تقدیمی بمجلس دائر بقبول نمایندگی پیشه وری که از طرف اکثر مدیران جراید نیز امضاء شده بودند .

در اینموقع یک ساعت و چهل دقیقه بعد از ظهر بنا به پیشنهاد آقای دهقان جلسه بعنوان تنفس تعطیل و روز دوشنبه ۲۳ شهریور چهل دقیقه پیش از ظهر بریاست آقای امیر حسین ایلیخان نایب رئیس مجدداً تشکیل گردید .

آقای ارسنجانی نیز در تعقیب و تأیید اظهارات جلسات قبل خود بدو با اشاره بموضوع نفت و قرائت مقالاتی مبتنی بر پیش بینی اهدت آینده نفت مورد تهدید و تطمیع واقع شدن خود و تعطیل و توقیف روزنامه دارا و تکذیب نسبت خالی از محل بودن چکهای مستنده و قرائت نامه شکایت سفارت انگلیس و مقایسه نامه ای که بیست سال قبل از طرف همان سفارت نوشته شده اظهار داشتند در تمام مدتی که کافار از دزه در ایران بود چیزی در اطراف نفت نرفته و همچنین در ظرف ۶ سال اخیر با هیچیک از سفارتخانهها رفت و آمدی نداشته اند . سپس راجع بدعوت اقامت قشون خارجی در ایران که بایشان نسبت داده شده بود با اشاره ب ورود و اشارات سید ضیاءالدین طباطبائی و مبارزه با آنها مقاله ای دائر بلزوم تخلیه ایران از ارتش متفقین از روز نامه های دارا قرائت کردند . پس از آن راجع بروابط با پیشه وری بعد از اشاره به قطعنامه جراید و همچنین مقالات روزنامه آذربایجان مقاله ای نیز از روز نامه دارا مشعر بر مخالفت با دمکراتهای آذربایجان قرائت نمودند و راجع بلزوم زمامداری آقای قوام السلطنه بمقتضای رعایت سیاست خارجی و حسن اداره و وطن پرستی معظمله شرحی بیان نموده و راجع بفروش اموال امریکائی ها با اشاره بمقاله روزنامه دارا و توقیف آن این معامله را بزبان کشور دانستند در خصوص مخالفت با قانون اساسی با اشاره بقدمت قانون اساسی بلزوم که مورد اقتباس آن بوده و ذکر شواهدی از اصول اینقانون و اظهار عقیده بلزوم اصلاح آن ضمناً اظهار داشتند بهیچوجه منظور مخالفت با سلطنت نبوده است .

در اینموقع یک ساعت و چهل دقیقه بعد از ظهر بنا به پیشنهاد آقای دهقان جلسه بعنوان تنفس

تعطیل و روز دوشنبه ۲۳ شهریور چهل دقیقه پیش از ظهر بریاست آقای امیر حسین ایلیخان نایب رئیس مجدداً تشکیل گردید .

آقای ارسنجانی نیز در تعقیب و تأیید اظهارات جلسات قبل خود بدو با اشاره بموضوع نفت و قرائت مقالاتی مبتنی بر پیش بینی اهدت آینده نفت مورد تهدید و تطمیع واقع شدن خود و تعطیل و توقیف روزنامه دارا و تکذیب نسبت خالی از محل بودن چکهای مستنده و قرائت نامه شکایت سفارت انگلیس و مقایسه نامه ای که بیست سال قبل از طرف همان سفارت نوشته شده اظهار داشتند در تمام مدتی که کافار از دزه در ایران بود چیزی در اطراف نفت نرفته و همچنین در ظرف ۶ سال اخیر با هیچیک از سفارتخانهها رفت و آمدی نداشته اند . سپس راجع بدعوت اقامت قشون خارجی در ایران که بایشان نسبت داده شده بود با اشاره ب ورود و اشارات سید ضیاءالدین طباطبائی و مبارزه با آنها مقاله ای دائر بلزوم تخلیه ایران از ارتش متفقین از روز نامه های دارا قرائت کردند . پس از آن راجع بروابط با پیشه وری بعد از اشاره به قطعنامه جراید و همچنین مقالات روزنامه آذربایجان مقاله ای نیز از روز نامه دارا مشعر بر مخالفت با دمکراتهای آذربایجان قرائت نمودند و راجع بلزوم زمامداری آقای قوام السلطنه بمقتضای رعایت سیاست خارجی و حسن اداره و وطن پرستی معظمله شرحی بیان نموده و راجع بفروش اموال امریکائی ها با اشاره بمقاله روزنامه دارا و توقیف آن این معامله را بزبان کشور دانستند در خصوص مخالفت با قانون اساسی با اشاره بقدمت قانون اساسی بلزوم که مورد اقتباس آن بوده و ذکر شواهدی از اصول اینقانون و اظهار عقیده بلزوم اصلاح آن ضمناً اظهار داشتند بهیچوجه منظور مخالفت با سلطنت نبوده است .

در اینموقع ختم جلسه از طرف آقای اورنگ پیشنهاد و آقای فرامرزی بعنوان مخالفت راجع بلزوم ذکر حقایق در مجلس و اعتراض بر تویق انتخابات بوشهر مختصری بیان نموده به پیشنهاد ختم جلسه رای گرفته رده شد . بقیه مذاکرات راجع بانخابات لاهیجان شروع شده و آقای ارسنجانی در دنباله مذاکرات جلسه سابق پس از توضیح و تصحیح بعضی از آنمطالب و اشاره بخدمات ایلات ایران و همچنین نسبت بعملیات آقایان ذوالفقاریها در زنجان و ارائه ورقه ای راجع بمسئله یکی از آقایان از حزب دمکرات آذربایجان و اشاره بملت مخالفت آقایان با اعتبارنامه ایشان بعمل شعبه از حیث طرز تقدیم گزارش اعتراض نمودند پس از آن راجع باظهار نظر نمودن خودشان در مسائل نفت در روزنامه دارا و اشاره باعمال نفوذهای سیاسی انگلستان در جنگ اول و هجوم ارتش متفقین بنگاه ایران و عملیات آنها در این جنگ با قرائت چندین مقاله روزنامه دارا و لزوم تغییر رویه سیاسی بمقتضای زمان و نتیجه از بیمان مرحوم فروغی بمتفقین و مخالفت خود ریا عملیات پیشه وری اظهار و بالاخره اشاره بامضای خودشان در قطعنامه مطبوعاتی تقدیمی بمجلس دائر بقبول نمایندگی پیشه وری که از طرف اکثر مدیران جراید نیز امضاء شده بودند .

در اینموقع یک ساعت و چهل دقیقه بعد از ظهر بنا به پیشنهاد آقای دهقان جلسه بعنوان تنفس تعطیل و روز دوشنبه ۲۳ شهریور چهل دقیقه پیش از ظهر بریاست آقای امیر حسین ایلیخان نایب رئیس مجدداً تشکیل گردید .

آقای ارسنجانی نیز در تعقیب و تأیید اظهارات جلسات قبل خود بدو با اشاره بموضوع نفت و قرائت مقالاتی مبتنی بر پیش بینی اهدت آینده نفت مورد تهدید و تطمیع واقع شدن خود و تعطیل و توقیف روزنامه دارا و تکذیب نسبت خالی از محل بودن چکهای مستنده و قرائت نامه شکایت سفارت انگلیس و مقایسه نامه ای که بیست سال قبل از طرف همان سفارت نوشته شده اظهار داشتند در تمام مدتی که کافار از دزه در ایران بود چیزی در اطراف نفت نرفته و همچنین در ظرف ۶ سال اخیر با هیچیک از سفارتخانهها رفت و آمدی نداشته اند . سپس راجع بدعوت اقامت قشون خارجی در ایران که بایشان نسبت داده شده بود با اشاره ب ورود و اشارات سید ضیاءالدین طباطبائی و مبارزه با آنها مقاله ای دائر بلزوم تخلیه ایران از ارتش متفقین از روز نامه های دارا قرائت کردند . پس از آن راجع بروابط با پیشه وری بعد از اشاره به قطعنامه جراید و همچنین مقالات روزنامه آذربایجان مقاله ای نیز از روز نامه دارا مشعر بر مخالفت با دمکراتهای آذربایجان قرائت نمودند و راجع بلزوم زمامداری آقای قوام السلطنه بمقتضای رعایت سیاست خارجی و حسن اداره و وطن پرستی معظمله شرحی بیان نموده و راجع بفروش اموال امریکائی ها با اشاره بمقاله روزنامه دارا و توقیف آن این معامله را بزبان کشور دانستند در خصوص مخالفت با قانون اساسی با اشاره بقدمت قانون اساسی بلزوم که مورد اقتباس آن بوده و ذکر شواهدی از اصول اینقانون و اظهار عقیده بلزوم اصلاح آن ضمناً اظهار داشتند بهیچوجه منظور مخالفت با سلطنت نبوده است .

در اینموقع ختم جلسه از طرف آقای اورنگ پیشنهاد و آقای فرامرزی بعنوان مخالفت راجع بلزوم ذکر حقایق در مجلس و اعتراض بر تویق انتخابات بوشهر مختصری بیان نموده به پیشنهاد ختم جلسه رای گرفته رده شد . بقیه مذاکرات راجع بانخابات لاهیجان شروع شده و آقای ارسنجانی در دنباله مذاکرات جلسه سابق پس از توضیح و تصحیح بعضی از آنمطالب و اشاره بخدمات ایلات ایران و همچنین نسبت بعملیات آقایان ذوالفقاریها در زنجان و ارائه ورقه ای راجع بمسئله یکی از آقایان از حزب دمکرات آذربایجان و اشاره بملت مخالفت آقایان با اعتبارنامه ایشان بعمل شعبه از حیث طرز تقدیم گزارش اعتراض نمودند پس از آن راجع باظهار نظر نمودن خودشان در مسائل نفت در روزنامه دارا و اشاره باعمال نفوذهای سیاسی انگلستان در جنگ اول و هجوم ارتش متفقین بنگاه ایران و عملیات آنها در این جنگ با قرائت چندین مقاله روزنامه دارا و لزوم تغییر رویه سیاسی بمقتضای زمان و نتیجه از بیمان مرحوم فروغی بمتفقین و مخالفت خود ریا عملیات پیشه وری اظهار و بالاخره اشاره بامضای خودشان در قطعنامه مطبوعاتی تقدیمی بمجلس دائر بقبول نمایندگی پیشه وری که از طرف اکثر مدیران جراید نیز امضاء شده بودند .

در اینموقع یک ساعت و چهل دقیقه بعد از ظهر بنا به پیشنهاد آقای دهقان جلسه بعنوان تنفس تعطیل و روز دوشنبه ۲۳ شهریور چهل دقیقه پیش از ظهر بریاست آقای امیر حسین ایلیخان نایب رئیس مجدداً تشکیل گردید .

آقای ارسنجانی نیز در تعقیب و تأیید اظهارات جلسات قبل خود بدو با اشاره بموضوع نفت و قرائت مقالاتی مبتنی بر پیش بینی اهدت آینده نفت مورد تهدید و تطمیع واقع شدن خود و تعطیل و توقیف روزنامه دارا و تکذیب نسبت خالی از محل بودن چکهای مستنده و قرائت نامه شکایت سفارت انگلیس و مقایسه نامه ای که بیست سال قبل از طرف همان سفارت نوشته شده اظهار داشتند در تمام مدتی که کافار از دزه در ایران بود چیزی در اطراف نفت نرفته و همچنین در ظرف ۶ سال اخیر با هیچیک از سفارتخانهها رفت و آمدی نداشته اند . سپس راجع بدعوت اقامت قشون خارجی در ایران که بایشان نسبت داده شده بود با اشاره ب ورود و اشارات سید ضیاءالدین طباطبائی و مبارزه با آنها مقاله ای دائر بلزوم تخلیه ایران از ارتش متفقین از روز نامه های دارا قرائت کردند . پس از آن راجع بروابط با پیشه وری بعد از اشاره به قطعنامه جراید و همچنین مقالات روزنامه آذربایجان مقاله ای نیز از روز نامه دارا مشعر بر مخالفت با دمکراتهای آذربایجان قرائت نمودند و راجع بلزوم زمامداری آقای قوام السلطنه بمقتضای رعایت سیاست خارجی و حسن اداره و وطن پرستی معظمله شرحی بیان نموده و راجع بفروش اموال امریکائی ها با اشاره بمقاله روزنامه دارا و توقیف آن این معامله را بزبان کشور دانستند در خصوص مخالفت با قانون اساسی با اشاره بقدمت قانون اساسی بلزوم که مورد اقتباس آن بوده و ذکر شواهدی از اصول اینقانون و اظهار عقیده بلزوم اصلاح آن ضمناً اظهار داشتند بهیچوجه منظور مخالفت با سلطنت نبوده است .

در اینموقع ختم جلسه از طرف آقای اورنگ پیشنهاد و آقای فرامرزی بعنوان مخالفت راجع بلزوم ذکر حقایق در مجلس و اعتراض بر تویق انتخابات بوشهر مختصری بیان نموده به پیشنهاد ختم جلسه رای گرفته رده شد . بقیه مذاکرات راجع بانخابات لاهیجان شروع شده و آقای ارسنجانی در دنباله مذاکرات جلسه سابق پس از توضیح و تصحیح بعضی از آنمطالب و اشاره بخدمات ایلات ایران و همچنین نسبت بعملیات آقایان ذوالفقاریها در زنجان و ارائه ورقه ای راجع بمسئله یکی از آقایان از حزب دمکرات آذربایجان و اشاره بملت مخالفت آقایان با اعتبارنامه ایشان بعمل شعبه از حیث طرز تقدیم گزارش اعتراض نمودند پس از آن راجع باظهار نظر نمودن خودشان در مسائل نفت در روزنامه دارا و اشاره باعمال نفوذهای سیاسی انگلستان در جنگ اول و هجوم ارتش متفقین بنگاه ایران و عملیات آنها در این جنگ با قرائت چندین مقاله روزنامه دارا و لزوم تغییر رویه سیاسی بمقتضای زمان و نتیجه از بیمان مرحوم فروغی بمتفقین و مخالفت خود ریا عملیات پیشه وری اظهار و بالاخره اشاره بامضای خودشان در قطعنامه مطبوعاتی تقدیمی بمجلس دائر بقبول نمایندگی پیشه وری که از طرف اکثر مدیران جراید نیز امضاء شده بودند .

در اینموقع یک ساعت و چهل دقیقه بعد از ظهر بنا به پیشنهاد آقای دهقان جلسه بعنوان تنفس تعطیل و روز دوشنبه ۲۳ شهریور چهل دقیقه پیش از ظهر بریاست آقای امیر حسین ایلیخان نایب رئیس مجدداً تشکیل گردید .

آقای ارسنجانی نیز در تعقیب و تأیید اظهارات جلسات قبل خود بدو با اشاره بموضوع نفت و قرائت مقالاتی مبتنی بر پیش بینی اهدت آینده نفت مورد تهدید و تطمیع واقع شدن خود و تعطیل و توقیف روزنامه دارا و تکذیب نسبت خالی از محل بودن چکهای مستنده و قرائت نامه شکایت سفارت انگلیس و مقایسه نامه ای که بیست سال قبل از طرف همان سفارت نوشته شده اظهار داشتند در تمام مدتی که کافار از دزه در ایران بود چیزی در اطراف نفت نرفته و همچنین در ظرف ۶ سال اخیر با هیچیک از سفارتخانهها رفت و آمدی نداشته اند . سپس راجع بدعوت اقامت قشون خارجی در ایران که بایشان نسبت داده شده بود با اشاره ب ورود و اشارات سید ضیاءالدین طباطبائی و مبارزه با آنها مقاله ای دائر بلزوم تخلیه ایران از ارتش متفقین از روز نامه های دارا قرائت کردند . پس از آن راجع بروابط با پیشه وری بعد از اشاره به قطعنامه جراید و همچنین مقالات روزنامه آذربایجان مقاله ای نیز از روز نامه دارا مشعر بر مخالفت با دمکراتهای آذربایجان قرائت نمودند و راجع بلزوم زمامداری آقای قوام السلطنه بمقتضای رعایت سیاست خارجی و حسن اداره و وطن پرستی معظمله شرحی بیان نموده و راجع بفروش اموال امریکائی ها با اشاره بمقاله روزنامه دارا و توقیف آن این معامله را بزبان کشور دانستند در خصوص مخالفت با قانون اساسی با اشاره بقدمت قانون اساسی بلزوم که مورد اقتباس آن بوده و ذکر شواهدی از اصول اینقانون و اظهار عقیده بلزوم اصلاح آن ضمناً اظهار داشتند بهیچوجه منظور مخالفت با سلطنت نبوده است .

در اینموقع یک ساعت و چهل دقیقه بعد از ظهر بنا به پیشنهاد آقای دهقان جلسه بعنوان تنفس تعطیل و روز دوشنبه ۲۳ شهریور چهل دقیقه پیش از ظهر بریاست آقای امیر حسین ایلیخان نایب رئیس مجدداً تشکیل گردید .

دوره مشروطیت بیان نموده و نیز از خدمات مرحوم سرلشکر ریاضی قدردانی نمودند .

در اینموقع دوساعت و ربع بعد از ظهر جلسه بعنوان تنفس تعطیل و روز سه شنبه بیست و چهارم شهریور یکساعت و چهل و پنج دقیقه پیش از ظهر بریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید .

آقای دهقان بیانیه ای از طرف اهالی طهران برای قرائت در مجلس تقدیم کردند آقای رئیس نیز اظهار داشتند هیئت دولت برای شرح برنامه حاضر شده اند . آقای جواد عامری پیشنهادی مبتنی بر تقدیم برنامه دولت تقدیم و پس از توضیح مختصری آقای ملک مدنی مخالف و معتقد بودند از نظر رعایت اصول بایستی تکلیف اعتبارنامه ای که مطرح است معلوم و با بر حسب رای مجلس موکول ببعده شود و همچنین بایستی روح و مفاد ماده ۱۰۹ نظامنامه کاملاً رعایت شده و وقت مجلس بجهت تلف نشود و پیشنهاد آقای عامری رای گرفته شده تصویب گردید .

در اینموقع برنامه دولت مطرح شده آقای مکی پس از اشاره باینکه مقصودشان مخالفت با دولت نبوده و فقط ذکر بعضی مصلحها لازم میدانند بشرح جریانات مدت تصدی دولت آقای قوام در زمان قنوت پرداخته و با اشاره بملت تاریخی بیدایش قانون حکومت نظامی و لزوم اجازه مجلس در برقراری آن در مواقع ضروری و ذکر عملیات خلاف قانون آن از قبیل توقیف بدون دلیل اشخاص و جراید و جلب نظر دولت با احترام قانون اساسی و اعتراض بقانون کیفر گران - فروشان و لزوم قائل شدن تجدید نظر در رای دادگاهها و اشاره بتأثیر نامطلوب تصویبنامه هیئت وزیران راجع به تعیین سهم زارع مالک و نسبت به ۲۴ میلیون بودجه اتومبیلهای دولتی با جلب توجه آقای وزیر دارائی معتقد بودند لافا نصف این مبلغ باید بمصرف کار های تولیدی کشور برسد .

پس از آن راجع به تشکیلات زانده دولتی و بازرسی نخست وزیری و تشکیلات کار و کارگری شرحی بیان نموده با ذکر قلم بودجه بانک صنعتی و حقوق های گراف آن و مقایسه با رقم بودجه فرهنگ عمومی کشور و لزوم صرف مقداری از آن برای امور ضروری معتقد بودند موقع بازگشت وضع عادی نه فقط نفی از این بانده عاید دولت نشده بلکه زبان هم خواهد برد . در خانه راجع بوضع جنگلهای ایران و تأثیر وجود آن در آب و هوا و همچنین صدور پروانه های قطع اشجار و مأموریت خودشان و کشف مبلغ مهمی اختلاس و لزوم غرس اشجار و محدودیت صدور پروانه نیز شرح مفصلاً بیان نمودند .

آقای مهدی ارباب باستناد ماده ۱۰۹ صدور پروانه منتهی بخود را تکذیب نموده و آقای دکتر اقبال وزیر بهداری نیز صدور پروانه قطع چوب منتهی با آقای اجزاز نیکویی را تکذیب نمودند .

آقای محمد کرگانی بعنوان موافقت با برنامه شرح مبسوطی راجع به تذکر مصائب گذشته و لزوم جبران جولوگیری آنها از قبیل هجوم اجانب و هرج و مرج اداری و تشکیل دستجات و احزاب و بی ترتیبی وضع اقتصادی و فرهنگ کشور و عدم بهداشت و نظم ارتش و خرابی راهها و عدم استفاده از منابع ثروتی و معدنی و اوضاع کشاورزی و ترتیب صادرات و واردات و بیکاری و فقر عمومی و لزوم اصلاح

قوانین و ایجاد امنیت و رسیدگی بشکایات مردم و طبقه زحمت کش بیان نموده معتقد بودند تدارک و جبران این امور بوسیله ایجاد يك اکثریت قوی پارلمانی و انتخاب افراد صالح در تشکیل دولت و تجدید نظر قوی در کارمندان دولت و انتخاب جوانان تحصیل کرده و بالاخره اجرای نقشه هفت ساله و مخصوصاً حسن روابط و رعایت بیطرفی و دوستی کامل و احترام متقابل با همسایگان میسر خواهد بود . در خانه نیز شرحی مشعر بر خدمات و اطاعت و جانبازی موکلین خود ملت نجیب و وطنپرست ترا که عرض مجلس شورایی را رسانیدند .

آقای وزیر معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه جنگلهای ایران و طرز بهره برداری و ذکر مقدار مساحت آنها و اشاره بسوء تفاهات مربوط بصدور پروانه افظهار داشتند مقصد از بهره برداری سالیانه از جنگلهای ایران بر مراتب کمتر از رشد طبیعی آنها است معذرت این عمل با موافقت مالکین و رعایت اصول فنی انجام میشود علاوه در صدد تهیه طرحی در این زمینه نیز میباشد آقای معتقد دماونتی نیز بعنوان ماده ۱۰۹ راجع بصدور پروانه و مالکیت خودشان از جنگل شرح مختصری بیان کردند .

آقای کشاورز صدر پس از اشاره بشرح مأموریت خود از گنایگان بعنوان نواقص برنامه شرح مفصلاً مشعر بلزوم تهدید قوه قضائیه کشور و رسیدگی بی و نده های معوقه و عدم مداخله دولت و وزرای دادگستری در کار قضات بمنظور رعایت اصل تفکیک قوا و استقلال قضات و همچنین مقایسه بودجه کل وزارت دادگستری با بودجه اداره املاک و اگداری و لزوم تعیین حقوق مکفی برای قضات و رسیدگی به تخلفات آنان معتقد بودند بایستی این مسائل در برنامه دولت ذکر شده باشد .

پس از آن شرح مفصلاً مبنی بر شیوع دزدی و اختلاس در کشور و لزوم ذکر مبارزه با این عمل ضمن برنامه دولت و قرائت يك صفحه از روزنامه صدای وطن دائر باعلام جرمهایی معتقد بودند رسیدگی باین امور که از حد عادی خارج شده بوسیله هیئتی مرکب از شصت نفر از قضات رشید و درستکار بشرطی که از وکلاء و وزراء و اشخاص غیر مستخدم شروع شده بمستخدمین برسد انجام گیرد .

جرايد ازدولت معتقد بودند رسيدگي بجرانم آنها بايستی در سازمان مخصوصی بعمل بياید .

راجع بماليات بر درآمد با اشاره بکسر رقم درآمد کل کشور نسبت بهزينه و لزوم تقديم قانون ماليات بر درآمد با لحاظ عدم تحميل بر درآمدهای زائد برحد طبيعي و همچنين لزوم وضع ماليات بر اتومبيل و اشياهلوکس و مراقبت در اجرای تعرفه گمرکی شرحی بيان نموده و پس از توضیحات نسبت بطرح قانون کار موضوع ماده سوم برنامه و بانک صنعتی و مقایسه آن با مؤسسات شخصی معتقد بودند بهبود حال کشاورزان جزبا يك انقلاب فلاحی صورت يذير نیست پس از آن نسبت بتقليل کارمندان موضوع مادهشش برنامه شرحی بيان نموده در خاتمه پس از ذکر صداقت و وطن پرستی اهالی حوزه انتخاباتی خودشان (لرستان) نسبت باحتیاجات آنها از قبيل بهبود وضع زراعت و بهداشتی و لزوم استرداد املاك آنها از طرف اداره املاك واگذاري وهمچنين نسبت باسترداد املاك ايل کاهر جلب توجه دولت را نمودند .

آقای وزیر دارائی در پاسخ بیانات آقایان مکی و کشاورز صدر با اشاره بسکوت و تصدیق ضمنی مجلس های گذشته مواقع برقراری حکومت نظامی و لزوم کيفر گرانفروشان و ضرورت تکثير صلح يانزده سهم زارع از نظر رفاه حال آنان و ایجاد کمیسیوني از اشخاص بيغرض برای تقليل مخارج زائده و اتومبيل های دولتی و نیز اشاره بوضع بانک صنعتی وجلوگيري از تبلیغات موجوده در آنجا راجع باستقلال قضا و عدم دخالت قوه قضائیه معتقد بودند هیچیک از ارکان چهارگانه مشروطیت نباید در اختیارات دیگری مداخله کنند .

راجع بيودجه اظهار داشتند کسر عوايد به مقداری که آقای کشاورز صدر اظهار کرده اند نیست مذلک در ششماه گذشته علاوه بر پرداخت مخارج و قسمتی از قروض دولتی مقداربهم زیادی موجود است . در موضوع مبارزه با دزدی و شروع آن از مجلس با تذکر و تأکید لزوم حفظ احترام و شئون مجلس شورای ملی که همیشه حافظ استقلال و عظمت کشور ومظهر افکار مردم میباشد عقیده داشتند تنها وسیله این مبارزه و راه منحصراً آن تطبیق دخل و خرج عمومی بیکی از دو راه تکثير ثروت یا تقليل مخارج میباشد چنانکه در برنامه دولت هم اهمیت زیادی بنقشه اقتصادی داده شده و در ساره وحدتی که امروز در مملکت ایجاد شده و بايستی مورد قدردانی نیز واقع شود زمینه اصلاحات مهیا شده است .

آقای اردلان بعنوان مدافع برنامه پس از مقایسه ارضاع کشور در ابتدای زمامداری دولت حاضر با وضع فعلی و لزوم تثبیت و نگاهداری این دولت تا آخر دوره ۱۵ و تأیید حسن روابط با همسایگان خصوصاً از نظر حفظ روابط اقتصادی و تذکر اهمیت قضیه آذربایجان و تأسیس حزب دمکرات ایران معتقد بودند نه فقط با دزدی مبارزه باید کرد بلکه بوسیله پشتیبانی دولت باید در این راه بجهاد پرداخت . راجع باستقلال قضا با اشاره باصول مربوطه قانون اساسی و تفسیری که در مجلس بعمل

آمده تقاضای توجه دولت را داشته و نیز پس از اشاره بمندوجات جرايد رلزوم حفظ حیثیت و شرافت اشخاص از طرف نویسندگان نسبت بسیاست اقتصادی کشور و قانون انحصار تجارت خارجی نیز توجه دولت را جلب نمودند . در خانه پس از اشاره بقانون انجمن های ایالتی و ولایتی بشرح احتیاجات حوزه انتخاباتی خود کردستان از قبيل ساختمان راه شوسه بین کرمانشاه و میاندوآب و فروش کارخانه برق همدان که تصمیم فروش آن نیز گرفته شده است بشهرداری سندج و گذرنامه زیارت بیت الله و تأسیس کارخانه قند سازی پرداخته نسبت بزمامداری و حسن سیاست خارجی و داخلی آقای نخست وزیر اظهار امیدواری نمودند .

در اینموقع آقای نخست وزیر آقای رضاتجدد را بسمت معاونت وزارت دادگستری بمجلس شورای ملی معرفی نمودند و بقیه مذاکره در برنامه بتقاضای آقای نخست وزیر بجلسه آینده موکول شد .

آقای حاذقی پیشنهاد نمودند اعتبار نامه آقای ارسنجانی مطرح شود . آقای رحیمیان بعنوان مخالفت توضیح مختصری دادند چون عده کافی نبود جلسه به روز یکشنبه ۲۹ شهریور ماه ساعت هشت و نیم و دستور بقیه دستور همین جلسه تعیین و مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد .

رئیس - آقای حائری زاده نسبت بصورت جلسه نظری دارید ؟

حائری زاده - راجع بصورت جلسه عرضی نداشتم .

رئیس - آقای مسعودی نسبت بصورت جلسه است ؟

محمدعلی مسعودی - اخطار نظامنامه داشتم .

کشاورز صدر - بنده نسبت بصورت جلسه عرضی دارم .

رئیس - آقای دهقان نسبت بصورت جلسه نظری دارید ؟

دهقان - بنده عرض دیگری داشتم .

رئیس - آقای آشتیانی زاده نسبت بصورت جلسه نظری دارید ؟

آشتیانی زاده - بلی بنده باید با کمال تأسف عرض کنم اظهاراتی که در مجلس میشود در پارلمان میشود در موقع انعکاس در بعضی از جریبها اظهارات کاملاً مسخ میشود روی نظر خصوصی و اغراض خصوصی که با بعضی اشخاص دارند ، عرض میکنم بنده در موقع دفاع از اعتبار نامه آقای ارسنجانی عرض کردم در پارلمان کسه آقای ارسنجانی ببعضی از سران ارتش که آن سران ارتش برحوم رضا شاه عقید هم خیانت کرده بودند حمله کردند بعد در جرايد دیده شد

رئیس - جرايد را کاری ندارم نسبت بصورت جلسه صحبت کنید .

آشتیانی زاده - بلی صورت جلسه را عرض میکنم تقاضا میکنم در صورت جلسه قید شود که بنده تمام سران ارتش را عرض نکردم و بارتش توهمین نکردم البته ارتش محترم ملت است و ملت محترم ارتش است و اگر گفته ام مربوط ببعضی از سران ارتش بوده است که خیانت کردند .

رئیس - اصلاح میشود . آقای رضوی (امامی) - آقای رئیس بنده اول اجازه خواستم (اگر بود منشاها مینوشتند .

رضوی - عرض بنده نسبت به اصل صورت جلسه است بنده در جلسه سابق تقاضا کردم که حتی المقدور مقرر بفرمایند صورت جلسه بعنوان تنفس تعطیل نشود الا ملاحظه بفرمائید که صورت جلسه هفت جلسه را این جا خواندند ، ابتدا باید عرض کنم که صورت جلسه نماینده هر جلسه است و روحیه هر دوره است و از این جهت است باید حتی الامکان خالی از عیب و نقص باشد از این جهت بنده تقاضا میکنم از مقام ریاست کهر جلسه ناهر جا که خاتمه پیدا میکند همان جا را خاتمه جلسه قرار بدهند و بعد جلسه دیگر مقرر بفرمایند که قرائت بشود .

رئیس - آقای کشاورز صدر نسبت بصورت جلسه نظری دارید ؟

کشاورز صدر - بنده راجع بانک صنعتی عرض کردم که بطور اجمال واختصار گفته شد روزنامهها هم همان اجمال واختصار را نوشتند چون سوء تفاهمی رخ داده است بنا بر این خواهش میکنم که هرايش بنده رادر صورت مجلس وارد کنند و آن این است که بنده عرض کردم که وضع بانک صنعتی خوب نیست و استدلال بندهم این بود بانک صنعتی که کارخانههای عظیمی دارد و متعلق بآن بانک است می بايستی از این راه بکدر آمد هنگفتی داشته باشد که بتواند وضع کارگرن این مملکت و ززندگانی آنها را اداره و مرتب بکند و راجع با آقای هراتی نیز اشاره ای کردم این را که بنده از این باب عرض کردم کواقفاً عدم رضایت کامل و ایراد کافی را بآنجا کرده باشم و باین دلیل نسبت بیکمدهای از آقایان مهندسین یا کدامن و مأمورین فنی لایق ویاکی کدر کارخانجات دولت هستند ممکن است بر بخورد بنا بر این بنده توضیح میدهم که مقصود بنده این بوده که اگر آزادی عمل واختیار تام امثال آقایان مهندسین مثل مهندس معظمی ، مهندس زنگنه بدهند اینها بانک را خیلی بهتر از این اداره میکنند و وضع بانک بهتر از این خواهد شد این اشخاص بسیار مردمان صحیح العملی هستند یکی هم گنگوی آقای بر خوردار و آقای دکتر نصیری بود که بنده عرض کردم اینها هم مردمان بسیار صحیح العملی هستند و بايستی آقایان رافرستاد در بانک صنعتی از وجودشان استفاده کرد بدیختانه این عرض بنده مصادف بوده است باخنده حضار و آقایان خیال کرده اند که بنده از باب تمسخر گفتم و حال آنکه این نیست و هر دو نفر این آقایان از مردمان بسیار صحیح العمل و درستند .

رئیس - بسیار خوب . آقای امامی .

امامی - عرض کنم مطابق تصمیمی که گرفته شده صورت جلسه هارا خیلی خلاصه میکنند و روزنامه رسمی هم صورت جلسه ها یعنی مال هر جلسه را طبع نمیکنند کدر جلسه دیگر کدر کمتر نمایندگان بگذارند چند جلسه است که مثلاً حالا هنوز جلسه روز دوشنبه را آقایان نمایندگان مینهند و آن وقت این صورت جلسه خلاصه تصویب میشود و وقتی صورت جلسه مفصل رادر روزنامه رسمی میخوانیم می بینیم با این صورت جلسه فرق دارد و این ممکن است در

بعضی موارد تأثیر مهم داشته باشد مقام ریاست باید در یکی از این موارد تصمیم بگیرند یا صورت جلسه رسمی که در روزنامه رسمی نوشته میشود آنرا قبل از تشکیل جلسه به آقایان نمایندگان بدهند که هر اعتراضی دارند در صورت جلسه بکنند یا این که صورت جلسه مشروح باشد .

رئیس - پنج جلسه بطوریکه آقایان اطلاع دارند بعنوان تنفس تعطیل شده است و اگر صورت مشروح جلسات طبع و نشر نشده است باین جهت است والا اداره روزنامه رسمی موظف است که روز بعد صورت جلسه را طبع و نشر بکنند . (صحیح است)

سزاوار - بنده عرضم راجع بصورت مجلس و خلاصه نویسی بود که این قضیه مکرر در مجلس توضیح داده شده و باز هم توجهی باین موضوع نشده زیرا اگر بنا شود که این اظهاراتی که از طرف نمایندگان میشود بطور مشروح و مفصل نوشته شود سه ربع ساعت است که الا آن وقت ما صرف شده است برای پنج جلسه یعنی برای قرائت صورت جلسه بنا بر این بنده عرض کردم ، در يك جلسه دیگر هم بعضی آقایان و خود بنده این تذکر را دادیم خلاصه نویسی اشاره برنوس مطالب است رنوس مطالب را اگر بآن اشاره کردند کافی است آن وقت اگر کسی صورت مشروح را میخواهد البته مذاکرات مفصل را که در مجله رسمی از طرف مجلس طبع و نشر میشود آن را مطالعه میکنند و بنظر آقایان میرسد .

رئیس - ملاحظه میکنید که يك عده ای از آقایان عقیده دارند که مشروح تر نوشته شود و آقایانیکه بیانشان مشروح نوشته نشده در جلسه اعتراض میکنند آقای امینی .

امینی - اشتهاها آقای جواد عامری را غائب بدون اجازه نوشته اند در صورتیکه بوسیله بنده از مقام ریاست کسب اجازه کرده اند .

رئیس - اصلاح میشود . آقای حاذقی حاذقی - آقایان نمایندگان محترم مسبقند در جلسه روز پنجشنبه بعد از آنکه در اثر کسالت ریاست محترم دولت تشریف بردند بیرون ، بنده پیشنهاد دادم که اعتبار نامه آقای ارسنجانی مطرح بشود و غرضم این بود که مجلس بنشیند ، بنده معتقد باین اصل هستم که بايستی مجلس نمونه پرکاری و فعالیت بیشتری باشد (صحیح است) زیرا مملکت ما احتیاج به فعالیت تمام طبقات مؤثر دارد فصالت مجلس بتمام معنی در شتون مملکت مؤثر است . از لحاظ اینکه آن روز اکثریت برای اخذ رای نبود و از طرفی یکی دو نفر از آقایان بعنوان ماده ۱۰۹ اجازه صحبت خواستند این بود که موکول باین جلسه شد ولی چون آقایان نمایندگان محترم مستحضرنند که با حضور هیئت محترم دولت الا آن برنامه هیئت دولت مطرح میشود بنا بر این با موافقت آقایان پیشنهاد خود را مسترد میدارم و امیدوارم که برنامه دولت مطرح شود (صحیح است) .

رئیس - بنده خیال کردم آقای حاذقی هم نسبت بصورت جلسه اعتراضی دارند ، صورت جلسات ۱۹ و ۲۲ و ۲۰۲ (اردلان) آقا بنده نسبت بصورت جلسه عرضی داشتم) . شما اعتراض دارید ؟

اردلان - بلی **رئیس** - اسم شمارا نوشته اند یاخیر؟ **اردلان** - عرض بنده این بود که اگر خلاصه نوشته شده بود بنده اعتراض نمیکردم (بعضی از نمایندگان - اعلام رأی شده است آقا) ولی در صورت جلسه يك اشتباه خیلی بزرگی شده بود راجع بعرض بنده و آن این بود که آقای منشی فرمودند که بنده عرض کردم تفسیر قانون اساسی راجع باستقلال قضا در مجلس است و حال آنکه بنده گفته ام که بیرون قوانین دادگستری برخلاف قانون اساسی حق نداشته این را تفسیر بکنند و تفسیر کرده است .

رئیس - بسیار خوب اصلاح میشود . **فولادوند** - اتفاقاً در مجلس تفسیر شده است . **مردنیس** - صورت مجلس جلسات پنجگانه قبل تصویب شد چون آقای حاذقی استرداد کردند پیشنهاد خودشان را آقای مقانی تمنامیکنم تشریف بیاورند بیاناتشان را بکنند .

حائری زاده - اخطار قانونی دارم . **رئیس** - بر طبق چه ماده ای است ؟ تأمل بفرمائید قرائت بشود ، مخالفتی با نظامنامه نداشته باشد **حائری زاده** - بر طبق ماده ۱۰۲ (ماده ۱۰۲ شرح زیر قرائت گردید) . ماده صد و دوم - افتتاح جلسات و حفظ ترتیب مذاکرات و اجرای نظامنامه و حفظ نظم بعهده رئیس است هریک از نمایندگان در صورتی که از نظامنامه تخلفی شود حق دارد مراتب را اخطار نماید .

حائری زاده - متمم این ماده را بخوانید . **رئیس** - تخلف از چه ماده ای شده است . **حائری زاده** - از ماده ۱۰۸ من توضیح میدهم حق من از ماده ۱۰۲ است ماده ۱۰۸ راجع میخوانم : (در مباحث ناطقین باید متتوباً بترتیب مخالف و موافق نطق نمایند) این رویه از قدیم هم بود موافقین اهم از اینکه و کبر باشد یا وزیر باشد یا معاون وزیر باشد یا مخیر کمیسیون باشد . . .

رئیس - بقیه ماده را بخوانید آقای حائری زاده تأمل کنید بقیه ماده را بخوانند . **حائری زاده** - چشم چشم اطاعت در باره وزراء یا معاونین آنها و یا مخیرین کمیسیونها که مأمور تأیید و دفاع لوایح یا طرح قانونی هستند لازم به ثبت اسم نیست . (صحیح است) این ها وزیر یا معاون . . .

رئیس - تمام را بخوانید آقا هروقتی که اجازه نطق بخواهند اجازه بآنها داده میشود . **حائری زاده** - شما توضیح مرا اجازه بفرمائید تمام شود آن وقت قرائت بفرمائید . این ماده قانون دو تکلیف معلوم کرده است يك تکلیف این است که يك موافق يك مخالف صحبت بکند ، آقایان وزراء و معاونین و مخیرین هم جزو ناطقین هستند البته صامت نیستند آنها ناطقند وقتی جزو ناطقین هستند میگوید يك موافق يك مخالف حرف بزند (صحیح است)

فولادوند - این طور نیست **حائری زاده** - وقتی که يك وزیر آمد حرف زد جای يك موافق را میگیرد (صحیح است) (بعضی از نمایندگان - صحیح نیست) زنگ رئیس . **رئیس** - شلوغ نکنید آقایان اجازه بفرمائید

حائری زاده - اجازه بفرمائید حرف بنده تمام بشود . اگر باب این مفتوح شد که وزراء بدون نوبت حرف بزنند مامم قبول داریم وقتی نوبت موافق شد آزاد هستند که جای يك موافق را بگیرند . (صحیح است) و حرف بزنند ماشاء الله ما در حدود ۲۲ ویست و سه نفر وزیر و معاون داریم يك نفر وقتی که بعنوان مخالف برنامه حرف زد بیست و دو نفر بموجب تفسیری که شما میکنید حق دارند متتوباً بیایند از این لایحه دفاع بکنند و نوبت بمخالف نرسد این ترتیب صحیح نیست این جا حق است که از اقلیت تنصیح شده است من اخطار میکنم (صحیح است)

رئیس - همچو چیزی نیست . **فرامرزی** - آقا اجازه میخواهم ، صحیح نیست آقا .

رئیس - این طور نیست در برنامه دولت یا لوايعی که هست ، مخصوصاً در برنامه دولت ، در خارج تابلوئی گذاشته میشود ، مخالف و موافق ثبت اسم مینمایند وزراء هر وقت اجازه نطق بخواهند بآنها داده میشود و آنها جزو موافق یا مخالف دولت حساب نمی شوند و این اعتراض آقا وارد نیست بنابراین وزراء هیچجده صحبت میکنند . آقا من مقانی بفرمائید **حائری زاده** - آن ها جزو موافقین دولت هستند .

سزاوار - بنده اجازه خواستم يك توضیحی در این باره بدهم .

بقیه مذاکره در برنامه دولت **رئیس** - توضیحی ندارد بفرمائید آقا توضیح لازم ندارد . آقای مقانی

مقانی - آقایان نمایندگان محترم در این موقع که برنامه دولت مطرح است و آقایان نمایندگان از سوء اداره دولت و اختلاس و ارتشاه بعضی از مأمورین شکایت مینمایند از موقع استفاده نموده لازم دیدم ابتدا در اطراف اهمیت و قدسیت وظیفه نمایندگان دولت که امروز اداره حکومت اسلامی بدست آنها سپرده شده صحبتی نمایم آقایان الحمد لله مامسلان هستیم و برطبق قانون اساسی دین رسمی ایران اسلام است (صحیح است) دولت ما دولت لائیک نیست (بعضی از نمایندگان - دولت چیست آقا ؟) و بمقتضای احکام دین حنیف اسلام باید متوجه قدسیت و اهمیت وظایفی که برعهده گرفته ایم باشیم واحترام مقام نمایندگی خود را رعایت نمایم زیرا این مقام که ما آنرا اشغال نموده ایم مقام خلفاء و اولیاء اسلام است ، آقایان دین اسلام مثل سایر ادیان به تنهایی دین اخلاق و موعظه نیست حضرت مسیح میفرماید اگر سبیلی بصورتتان زدند آن طرف صورتتان را بر گردانید ولی قرآن کریم میفرماید من اعتدی علیکم فاهتدوا علیه بمنل ما اعتدی علیکم ، دین اسلام فقط عبارت از فروع نیست بلکه اساس آن توحید و معظه آن وجود حکومت اسلامی است که علمای اسلام به بیضه اسلام و علماء حقوق بجا کبیت ملیه تعبیر مینمایند معنی است اولی بالمؤمنین من انفسهم همانا در بیان مقام ولایت عامه است لزوم ولایت عامه را در اسلام بیان فرموده ، حاکمیت ملیه و سازمان حکومتی و استقلال تام دولت در اداره امور خود بدون مداخله بیگانگان لازم و مازوم دین اسلام است اهمیت این تشکیلات در اسلام بدرجه ای بزرگ است که صاحبان دین اسلام و اصحاب کرامش در راه حفظ

آن از جان میگذاشتند ، قضیه غزوه احد و خندق شاهد مسمی است که هر آن احتمال شهادت آن وجود های مقدس داده میشد در دین اسلام جهاد بر زن واجب نیست ولی دفاع از بیضه اسلام که از آن تعبیر به حاکمیت ملیه مینمائیم واجب است ، البته کیفیت دفاع ونوعه آن در هر عصر مقتضای همان عصر مختلف است ملت باید مالیات قانونی خود را بپردازد این یک نعوذ دفاع ملی است و از افعال هر گونه حيله و تزوير از دادن مالیات اجتناب نماید افراد ملت در تکثیر ثروت ، تجار در صادرات ، زائر در زراعت ، اهل صناعت در صنعت باید بکوشند ، این هم یک نعوذ دفاع ملی است . تجار صادرات مملکت در هر زمان بیشتر از واردات اهمیت بدهند چونکه ثروت این مملکت روح حیاتی آن ملت است ، دولت در صرف بیت المال مسلمین (دارائی) باید کمال احتیاط را بعمل آورد (صحیح است) مأمورین وزارت خانه ها که هیئت ها که از آنها تشکیل یافته انجام وظیفه نمایند امرا و افسران و یاوران و افراد لشکری و ژاندار مری و شهر بانی باید بدانند که اینها مقام اصحاب کرام را در اسلام دارند و حافظ و نگهبان بیضه اسلام هستند ، دقت تمام در انجام وظیفه نمایند آیه شریفه و اعدوا لهم ما استطعتم من قوه و من رباط الخیل یک امر واجب الاطاعه الهی است که وظیفه مسلمین را در هر عصر و زمان معین فرموده (یکی از نمایندگان - چه ارتباط بر نامه دارد) لزوم انتخاب نمایندگان صالح و با ایمان و صالحه به مقتضیات زمان برای حفظ استقلال و حاکمیت اسلام محتاج بدلیل نیست ، حجج اسلام نجف اشرف چهل سال پیش تشخیص دادند که با اراده یک شخص و لو هافل و کامل باشد نمیتوان حکومت اسلامی را حفظ نمود قوی دادند که مشروطیت لازم و واجب است (صحیح است) یعنی در مشروطیت عقلاء و علمای عالم بمقتضیات عصر از طرف ملت انتخاب بشوند اینها بیانند حاکمیت ملیه را اداره کنند و در آنجا حقیقه قوانینی که لازم است برای حفظ مملکت آنها وضع کنند و چون ملت آنها مطاع میدانند آن قوانینی را که وضع کرده اند لازم الاطاعه میدانند و فرمودند مخالفت با مشروطیت مخالفت با امام زمان است چرا ؟ برای این که حقیقه تشخیص دادند که بدون مشروطیت بدون آراه نمایندگان حقیقی ملت نشود مملکت را اداره کرد تقریباً در این زمینه خداوند مکرر میفرماید ولیکن منکم امة یدعون بالخیر و یأمرون بالمعروف و ینهون عن المنکر (صحیح است) . بدرجه ای مقام حکومت اسلامی در اسلام بزرگ است که حضرت امیر بعد از رحلت پیغمبر وقتی که عشایر عرب اطراف مدینه مرتد شدند و خیال حمله بدینه رداختند میفرمایند من خود را مستحق خلافت میدانم ولی دیدم اگر من بمقام اخذ حق خود برآیم اختلافی بین مسلمین حاصل میشود و این تشکیلات حکومت اسلامی که مبنای اسلام است از بین میرود رفتم سازش کردم تا نگذاریم این حکومت اسلامی از بین برود . اهمیت حکومت اسلامی در دین اسلام خیلی مهم است ، ایرانیان وظیفه خودشانرا میدانند در زمان خلافت حضرت امیر اختلافی بین آن بزرگوار و یک نفر یهودی واقع شد

آمدند بعا که خلیفه مسلمین خود آن حضرت در محکمه حاضر گردید قاضی با احترام حضرت خواست بلند شود حضرت منع فرمود امر فرمود بنشین یعنی در مقابل قاضی که خود نصب کرده ام نمی نشینم بلکه در مقابل تشکیلات حکومت اسلامی ایستاده ام و احترام بآن مقام احترام بدین اسلام است نه شخص قاضی . در رعایت بیت المال مسلمین آنقدر رعایت احتیاط را ملحوظ میفرمودند وقتیکه رسیدگی بمحاسبات بیت المال مسلمین میکردند یک شخصی فرا رسید و حضرت چراغرا خاموش کرد وارد از حضرت علتش را پرسید حضرت فرمود این شمع از بیت المال مسلمین خریده شده در امور شخصی خود نمیتوان مصرف بکنم . میفرماید یکروز دیدم برادر من عقبی دست اطفال خود را گرفته و خیلی بریشان بود دیدم رنگشان بر اثر فرور بریشانی بریده بمخواست یک صاع یعنی یکمن زیاد از حق خودش باو بدهم گفتم تو برادر من هستی من اگر یک صاع بدهم میخواهی مرا در پیشگاه الهی مسئول قرار بدهی من چطور میتوانم از بیت المال مسلمین تو بیخشم . آقایانی که امروز از این بیت المال مسلمین از این فقراء و ضعفا ، از این بدبختها برای حفظ مملکت اسلامی میگیرند ، آیا سزاوار است که آنها را در امور شخصی خودشان استعمال کنند ؟ (یکی از نمایندگان - ابدأ ابدأ) شما در روزهای جمعه بروید شمیران آن میدان تجریش را ببینید این اتومبیلهای دولتی آنجا رژه میدهند ، هجا ، این برای حمل و نقل زهای مأمورین دولت بآنها داده شده است یا برای اداره امور مسلمین ؟ وقتی خلیفه ثانی از مدینه برای تسلیم بیت المقدس بآنجا حرکت میکرد مردم بیت المقدس منتظر بودند که خلیفه مسلمین کی خواهد آمد کاین مملکت را باو تحویل بدهند دیدند که یک عربی سوار شتر شده است و افسار شتر در دست یک عرب دیگری است پرسیدند که از خلیفه دورا خبری داری که کی میآید آن شخص که افسار شتر دستش بود گفت خلیفه منم آنها تعجب کردند . ایشان نخواستند از بیت المال مسلمین در مدت سی ، چهل روز مسافت طولانی یک شتر دیگری کرایه کنند و بانواب سوار شتر شدند و اینهمه مسافت را بهمین نحوی کردند اینطور نسبت بصرف بیت المال مسلمین که اساس حیاتی مملکت است احتیاط کردند . علمای حقوق میفرمایند حاکمیت و استقلال حق طبیعی هر ملت است هر ملت حق دارد در کشور خود بدون مداخله بیگانه زندگی کند (صحیح است) زنان ژانک روسو در باب سیم کتاب عقد اجتماعی مینویسد حاکمیت ملیه غیر قابل تجزیه و غیر قابل ترک و غیر قابل توکیل است (صحیح است) یک دولتی حق حاکمیت خودش را بدیگری نمیتواند بدهد (صحیح است) و در جای دیگر مینویسد حاکمیت امر وحدانی است شرکت بردار نیست (صحیح است) یک حکومت یک مملکت (صحیح است) علمای حقوق معتقدند مرجع حاکمیت ملیه یکی است و آن قوه تشریحه (مجلس شورای ملی) است و باینکه اراده ملت در آنجا تمرکز یافته بوسیله قوه اجرائیه به ملت تبدیل شود . حاکمیت حقیقی بانمایندگان ملت است (صحیح است) دولت بدون تصویب نمایندگان نمیتواند یک پیش در اموال دولتی تصرف نماید (صحیح است) دولت محکوم است مجلس حاکم (صحیح است) باین مناسبت

مرض کردم اهمیت و قدسیت مقام خودتان را بدانید باز یکی از علمای حقوق مینویسد وجود قوت دیگری در مقابل دولت منطقی نیست بایست در مملکت فقط یک قوت باشد آنچه قوت دولت این امر در تاریخ ۱۷۹۳ از طرف مجلس کنوانسیون فرانسه اعلان و در قوانین اساسی فرانسه که کیرا آ تجدید گردیده تصویب و اعلام شده است علمای حقوق استقلال و حاکمیت ملی را اینطور بیان میفرمایند که حاکمیت دست ملت و غیر قابل تجزیه است این امر در قوانین اساسی فرانسه که مکرر تجدید شده تصریح شده است که حاکمیت غیر قابل تجزیه است علمای حقوق معنی استقلال و حاکمیت ملیه را اینطور معنی میکنند استقلال دو قسم است استقلال در سیاست داخلی ، استقلال در سیاست خارجی ، سیاست خارجی معلوم است استقلال در سیاست داخلی هبارتست از استقلال در اداره امور کشور ، در امور قضائی ، در امور مالی ، در امور لشگری هر دولتی که در تمام این امور استقلال نداشته باشد مستقل نیست مستقل ناقص است ، دولتهائی که بعنوان حقوق کابیتولاسیون در کشور آن دولت مداخله میکردند یعنی در باره تبعه خودشان حق قضاوت داشته اند میگویند این تجاوز بحق دولت و ملت است نیاستی آن را قبول کرد کجا رسد درباره تبعه همان کشور (صحیح است) میگویند هر ملتی که در کشور دیگر زندگی میکند ولو اینکه تبعه دولت خیلی قوی باشد باید تابع قوانین آن کشور باشد (صحیح است) خدا رحمت کند رضا شاه فقید را مسئله کابیتولاسیون که برای بلای عظیمی بود رفع نمودند و زنجیر اسارت را از گردن ایرانیان بر داشت . کابیتولاسیون مقدمه استعمار و استشاری بود که بملل شرق تحمیل گردیده بود (صحیح است) ملتی که حق نداشته باشد از در ادارائی خودش تصرف نماید و حق طبع اسکناس نداشته باشد آن دولت و ملت در این عصر چطور لامیتواند زندگی بکند با آقای ساعد چندی قبل صحبت میکردم میفرمود تقریباً ده پانزده سال پیش در نظرم نیست بمناسبت عهد میخواستند باعضای وزارت خارجه حقوق بدهند دولت پول نداشت بیست و پنج هزار تومان خواستند استعراض کنند رفتمند پیش بانکهای خارجه استعراض کنند آنقدر شرایط مالا یطاق تحمیل کردند که ما رفتیم یک عریضه ای نوشتیم بوزارت امور خارجه گفتیم ما حقوق نمیخواهیم . بعد از الغای کابیتولاسیون که دولت ایران در امور اداره مالیه خودش مستقل شد موفق بچاپ اسکناس شد دیدند اینهمه راهها ، راه آهن و مؤسسات در ایران ایجاد شد والان هم آن حق را نداشتیم چرخهای دولت را کد میماند (صحیح است) آقایان نتیجه اینقبیل مداخلات در تاریخ بشر را ملاحظه کنید و تاریخ امم مشرق را نیز مطالعه نمائید این قبیل مداخلات که بحق ملل شرق تحمیل شده منتهی بتلاشی شدن آن مملکت گردیده است ، دولت عثمانی یک وقتی بزرگترین دولت اروپا بود ، در اثر بعضی از غفلت های رجال جاهل آن مملکت که ملتفت بمواقف وخیم کابیتولاسیون نشده بودند نتیجه آن شد که دولت عثمانی متلاشی گردید و آن دولت عثمانی از بین رفت . بعد از مغلوبیت ایران در جنگ روس و عهد معاهده ترکمن چای البته ما مغلوب بودیم دولت و ملت غالب هر تحمیلی را میتوانند می کنند ،

البته هر چه که دولت غالب گفت مغلوب باید قبول بکند یعنی اگر یک نفر از تبعه آنها مرتکب جرم و جنایتی میشد دولت ایران حق محاکمه و مجازات آن هارا نداشت ، البته میدانید که این امنیت مملکت را متزلزل میکند دولت باید خودش در مملکت خودش حاکم بالاستقلال باشد . هر کس میخواهد باشد ، ولی ما مغلوب بودیم چاره نداشتیم ، البته دول مغضبه هم از آن استفاده کردند ولی تعجب میکنم که ما این حق را به بلژیک ، یونان ، هلند ، و امثال آنها که نه با ما همسایه و نه قوی هستند به آنها داده ایم و تا بحال من نفهمیدم چرا ما این حقرا بآنها داده ایم ؟ اگر یک تبعه یونانی می آمد در مملکت ما نسبت بشخص اول مملکت یک سوء قصدی میکرد دولت ایران حق تعقیب و محاکمه او را نداشت (اردلان - کابیتولاسیون لغو شده آقا) (امیر تیمور - حالا همچو چیزی نیست) (زنک رئیس) (بعضی از نمایندگان - آقا بگذارید صحبت کنند) البته ، عرض کردم که خدا رحمت کند رضا شاه فقید را که این زنجیر اسارت را از گردن ما برداشت (صحیح است) قسمت دیگر راجع بحکومت ۱۸ ماهه آقای قوام السلطنه است البته هیچوقت فراموش نمیکنم نسبت باذربایجان لطف فرمودند وعده هائی دادند که برای آذربایجان کمک بکنند ولی ما چون و کیل ولو اینکه از هر ناحیه انتخاب شود کیل تمام کشور است (صحیح است) آن و کیل باید در تمام شئون کشور مداخله نماید و مذاقه کند و اگر ببیند یک عملیاتی مغالف قانون شده است ولو اینکه بآدم خیلی لطف داشته باشند وظیفه شخص این است که آن عملیات را بگوید (صحیح است) البته آقایان میدانید در دولت مشروطیت وظائف وزراء و رئیس الوزرا معین است اینها تماماً حدود وظایف شان تصریح شده است در سیاست صوملی دولت کفالت متسلله ولی دار ندیک وزیر حق ندارد در کارهای وزیر دیگر مداخله بکند ، یک وزیر دارائی بوزیر دادگستری نمیتواند بگوید که تو وقتی میخواهی قاضی را تعقیب بکنی باید با موافقت من تعقیب کنی و همچنین وزیر دادگستری هم این حق را ندارد ولی هر کسی در اداره خودش مستقل است و رئیس الوزرا وظیفه اش ریاست در کابینه است وظیفه اش این است که در مسائل داخلی اگر اختلافی بین وزراء واقع شد ایشان مداخله کنند ولی حق ندارند شخصاً در امور وزارتخانه ها مداخله بکنند (صحیح است) (سزاوار نظارت بکنند) این در قانون معین شده است در اینموقع هم که خود ایشان تشریف دارند عرض میکنم آقایان هم میدانند ایشان اخلاقتان معلوم است البته فضایل اخلاقتان قابل انکار نیست و چون همه ما ایشان احترام داریم (صحیح است) ولی باید این نکته را فراموش نکرد این حسن نیت و حجب و حیا تنها دیا مور مملکتی کافی نیست علاقمندی بخویش را قریباً و دوستان و ولو نالایق باشند در امور مملکتی نتیجه وخیمه را دارد (صحیح است) ، تاریخ اسلام و سایر تواریخ عالم نشان داده که هر وقت اشخاص نالایق از طرف رؤساء و امرا و حکام با امور حساس کشور معین شده اند نتیجه آن خیلی وخیم بوده است (صحیح است) بایستی در انتخاب مأمورین و رجال دولت فقط مصالح مملکت را در نظر گرفت ، بطوریکه شنیده اید و باید اینجا گفته

شود ، شهرداری اساساً تابع وزارت کشور نبود در ضمن صحبت باینکه از وزراء گفت راجع به بیخ آقای شهردار گزارشی بآقای نخست وزیر داده بودند و رونوشت آنرا برای من فرستاده بود ، من پرسیدم مگر شهرداری جزو مقام نخست وزیری است و مربوط به وزارت کشور نیست گفت چرا ؟ گفتم پس بایشان چه ارتباطی دارد که برای ایشان فرستاده و رونوشتش را برای من ؟ کجا هستند آقای شهردار (جمعی از نمایندگان - شهردار سابق) در آن روز مسئله امضای لوله کشی شما چه اقدامی کردید ؟ و در هیئت وزراء چه گفتید بنده بشخص تعرض نمیکنم (صحیح است) حرف میزنیم ، البته همه احترام ایشان را دارند نه فقط شما احترام ایشان را دارید ما هم از شما بیشتر بایشان احترام میگذاریم (صحیح است) ولی فقط رعایت اصول و تشکیلات مملکتی با دوستی تناسبی ندارد اومسئله علیحدت است (نخست وزیر - بیشتر توضیح بدهید چه دوستی ؟) ایشان گفتند نمیشناختم وزیر کشور را گفتند بوزارت کشور چه میفرستادید ؟ گفتند آقای نخست وزیر باید دستور بدهد (نخست وزیر - من خودم وزیر کشور بودم) آقای سرلشکر آقاولی بودند وزیر کشور شما نبودید بنده خودم آنموقع از ایشان شنیدم ، این چیز هائی است که خود شنیده ام و الا اگر وزیر کشور بودید بنده که این جسارت را نمیکنم ، مسئله قانون استخدام قانون استخدام را البته آقایان میدانند که برای چه وضع شده قانون استخدام اهمیت معنویش از اهمیت مادیش بیشتر است ، این جا قانون گذار پیش بینی کرده ، ایات و حسن خدمت کارمندان را در نظر گرفته ، گفتند اگر یک کارمندی حقیقه خدمت کرده باشد ، و در استخدام خودش لکه ای نداشته باشد در مدت معینی بایستی باو ترفیع داد ولی اگر این مستخدم تنبلی بود در ایفاء وظایف محوله هیچ اقدامی نمیکنم و اول صبح میآید امضاء میکند بعد میرود بی کارش و اینکار هم خیلی معمول است نباید به او ترفیع داد برای اینکه این انتظام از بین میرود در اصول اداره حفظ انتظام لازم است از نقطه نظر معنویت بایستی بزند گانی یک مستخدم وارد شد ، بنده اعاشه مستخدمین را چون بیشتر تماس دارم بهتر میدانم که باچه فلاکت و بدبختی بسر میبرند ولی بهتر نبود که اشل را بالا میبردید و این قانون استخدام بکلی هرج و مرج نمیشد ، الان دیگر از رتبه ۹ پائین تر نداریم ، حتی پیشخدمت ها هم رتبه ۹ شده اند ، یک امین صلح و یک بکشدار نمی توانیم پیدا کنیم ، همه رتبه ۹ شده اند باین تر نداریم ، از قراری که شنیدم ۱۵۲ رتبه نه و ده و یازده اسمال در عدلیه داده شده است بهتر نبود که این اصول محفوظ میماند ولی از نقطه نظر اعاشه این اشل را بالا میبردید ، این قسمت انتظام محفوظ میماند . و علاوه از این یک کار هائی ایجاد شده است که حقیقه من عقلم سر در نیآورد ، بنده قبلا در نجف تحصیل کرده ام بعد مدرسه حقوق را تمام کرده ام و بیست سال در خدمت قضاوت بودم این اسم مستشار حقوقی عالی قضائی نفهمیدم چندین مستشاری باین طور ایجاد شده است که در قانون تشکیلات ذکر از آنها نیست و اسمی از آنها نشنیده ام و در مملکت هم سابقه ای نداشته

است . ترفی سطح زندگی آقای قوام السلطنه از روزی که بمقام نخست وزیری رسید پس از مدتی يك بیان نامه در رادیو فرمودید و منتشر هم شد از تنزل سطح زندگی در زمان حکومت خودتان بیان فرمودید (جمعی از نمایندگان - هزینه زندگی) همه هم شنیدند نه يك دفعه نه دو دفعه ، در زمان جنگ که ما گرفتار بودیم ، اولامتفقین ، ارتششان این جا بود مجبور بودیم که بآن ها ارزاق ، خوراک و بدهیم و پول هم باین ها میسرساندیم همه آقایان میدانند و مجلس معترم هم تصویب کرده بود در این هیچ تردیدی نیست ، الان نه لشکر خارجی این جا هست ، نه يك جمعیت دیگری باین مملکت وارد شده بهای خوار بار و سطح زندگی بدرجه ای بالا رفته است که غیر قابل تحمل شده است (صحیح است) . ثروت مملکت ، ثروت ملیه مملکت که پول مملکت است ببینید بچه حالی افتاده است ، در اوایل جنگ لیره ۶ تومان و کسری بود دلار ۱۴ ریال و ۱۲ ریال بود در زمان جنگ دوازده تومان و هشت ریال یا سیزده تومان شد ، آقایان هم باین قیمت ها معترض بودند ما مجبور بودیم چاره نداشتیم ، من بآن ایرادی ندارم ، امروز تقریباً ۳ ماه است پول ایران که ثروت ملیه این مملکت است بچه حال افتاده است لیره ۲۵۰۲۴ تومان ، دلار هفت تومان و شش قران است ، ثروت مملکت نصف شده چرا اینطور شده است ؟ بلی اجازه داده شده ثروت مملکت برای آوردن ابریشم های مصنوعی اتومبیل های لو کس و هر وسلی که بود ، خیلی لازم بود برای مملکت ؟ این هر وسکهائی که میبینید در این مغازه ها ، این هارا تمام اجازه داده اند ، ارز داده اند تا این که اینها باین مملکت آمده در صورتی که حیات و بقای ملت بسته به ثروت آن مملکت است ، هر ملت یا مملکت غنی باشد حق حیات آن مملکت بیشتر است هیچ تردیدی نیست ، این وضعیت یولان ، این وضعیت اداریان آدمیم بوضعیت اداری آقایان يك قسمتشان را عرض میکنم ، بطوری که من سابقاً شنیده ام ۷۲ بازرس فقط در پیشه و هنر چه کاری داشته است که ۷۲ بازرس پیشه داشته است ؟ من نمیدانم . سابقاً در تشکیلات مملکتی یک بازرسی کشوری داشتیم ، در زمان مرحوم داور قانونش گذشت و وزیر دادگستری وقت همیشه رئیس این بازرسی کشوری بود ما غیر از او بازرسی نداشتیم و بازرس نخست وزیری در تشکیلات ایران موضوعی نداشت ، اگر یک شخصی اختلاس کرده و رشوه گرفته است ، ابتداء بازرهای کشور میروند او را تفتیش میکنند وقتی که دیدند این شخص شریک اخذ رشوه شده است یا اختلاس کرده آنوقت بدیوان کبیر گزارش میدهند مأمورین دیوان کبیر او را تعقیب میکردند از طرف نخست وزیری يك تشکیلات بازرسی نداشتیم ، من در شورای مرکزی انتخابات نشسته بودم ، آقایان موسوی زاده و صالح هم بودند يك مکتوبی آوردند باز کردند صاحب مکتوب را خواستند پرسیدند آقا چه میخواهید گفت میخواهم در بازار بازرس نخست وزیری باشم ، گفتند حالا چه میکنی گفت در بازار کار میکنم گفتند ماهی چند در میآوری گفت ماهی ۱۵۰۰ دو هزار تومان آقای موسوی زاده آقای

صالح بودند گفتند در صورتیکه تو در تجارت ماهی هزار و پانصد تومان در میآوری بچه مناسب میگویی من بازرس نخست وزیری میخوام باشم ، گفت منفعت آن بیشتر است من میتوانم از اینراه بازار خیلی بیشتر استفاده کنم . در خیابان زاهد کانداری دکانش را بسته است ، بازرس نخست وزیر شده است (خنده حضار) در قانون ما بازرسی نخست وزیری نیست ، نخست وزیر بایستی تذکر بدهد ، بازرس کشور دستور دهد که فلان جاشا بازرس بفرستید . در شیران بودم ، غروب بود آقای یزیدیا را دیدم گفتم این جا چکار میکنید گفت میروم برای تقییش نیاوران پرسیدم برای چه ، گفت بادمجان را آنجا گران میفروشند من میروم تقییش کنم عجب وظیفه ای رئیس بازرسی تقییش گرانی بادمجان است ؟ (خنده حضار) (آشتیانی زاده - این بهتر است عیبی ندارد) در زمان فترت ما يك بوده ای داشتیم ، آن بوده البته در مجلس دوره چهاردهم تصویب شده بود و دولت های وقت طبق آن بوده رفتار میکردند و بعد از دوره چهاردهم که دوره فترت بود هیچ قابل انکار نیست که در دوره فترت بعضی کارهای فوق العاده پیش می آید نمیشود جلو اقدامات دولت را گرفت نمیشود گفت پیش نیاید ممکن است يك قضیه ناملتی رخ دهد دولت به آنجا باید ارتش بفرستد ، یا يك زلزله بشود يك خرابی بار آورد برای تعمیر آنجا یون بدهد کسی انکار نمیکند ولی در زمان فترتی که باکمال بدبختی داریم زندگی میکنیم و این مملکت باین حال بدبختی افتاده است فقر و فلاکت دارد ملت را از بین میبرد و ثروت هم در دست عده ای اشخاص معدودی تمرکز یافته که خود این بالنتیجه موجب بدبختی مملکت خواهد شد و در این موقع نه تجارتنی ، نه زراعتی و نه صادراتی هست ما هر قدر بخواهیم زیاد خرج کنیم باید باین ملت بدبخت تعمیل بکنیم والا جای دیگر که نمی آوریم (صحیح است) شما آقای نخست وزیر وزارت کار و تبلیغات ایجاد کردید در صورتی که در زمانی که بنده در هیئت وزراء بودم سیصد هزار تومان کلیه هزینه این کار و تبلیغات بود چهار میلیون تومان برای وزارت کار و تبلیغات بودجه معین شد ، چه لزومی داشت بگذارید بکسال دیگر هم ساز و آواز کم بشنوم ، واجب نبود (بکنفر از نمایندگان - برای انتخابات بود) بنده این قدر خشک نیستم و میدانم که برای ملت رادیو هم لازم هست این يك غذای روحی است ولی این برای ملتی است که نان داشته باشد ملتی که شب تقریباً اولادشان گرسنه هستند نان ندارند برای آن ملت لازم نیست ساز و آواز گوش کند ، اگر راجع بتبلیغات است ، این اداره تبلیغات ، در آذربایجان رادیو دارد ، این اداره نمی دانم دوست سیصد ، چهارصد هزار تومان بگیرند ، البته برای آذربایجان تبلیغات لازم است چند نفر قفقازی هستند که در زمان ، تجاسرین آمده بودند ، آنها زبان فارسی بلد نیستند آنها حالا شروع کرده اند فارسی یاد میکنند ، لهجه ارمنی با فارسی چقدر خوش خواهد شد و چه تبلیغات و نظیر سستی خواهند نمود بآن دهاتی ها که در اثر جهل و نادانی در تحت تأثیر تجاسرین رفتند نه از حب وطن خبری داشته اند نه از ضعف اسلام مطلع بودند نه از عملیات این تجاسرین

این بد بخت ها در اثر نفهمی زیر تحمیل افکار آنها رفتند ، بایستی ، تاریخ ایران را با آنها فهماند و با آنها با زبان خودشان گفتگو کرد و باید گفت که شما مسلمانید ، این مملکت اسلام است ، شما نباید نسبت به وطنتان خیانت کنید ، این ها را باید با آنها فهماند و الا اگر بخواهند که آنجا ساز و آواز بشنوند مال طهران را بگیرند که بهتر است معنی ندارد که در رادیو تبریز با زبانی حرف بزنند و آنها آن را نتوانند بفهمند چهار میلیون تومان برای وزارت کار و تبلیغات لازم نیست ، ولی مورد انکار هم نیست يك کارهایی لازم است بشود و ممکن نیست آن را انکار کنیم شاید در آن موقع دولت لازم داشته است ولی به بنیاد آقایان ۴ میلیون تومان باین بدبختی لازم بوده ؟ آن اداره را با ده نفر مأمور میشود اداره کرد ، عرض کردم آقای نخست وزیر از بس که خداوند عالم باباشان حجب و حباداده است نمیدانم چطور شده است که ایشان همینطور خجالت میکشند ، آقایان کردم هر کس يك وظیفه ای دارد و آن وظیفه را تشکلات مملکتی معین کرده است ، در اوایل زمامداری آقای نخست وزیر يك شخصی باباشان مسلط شد يك يك مصیبتی باید گفت نه شخص ، این مصیبت يك مرتبه دیدیم طیاره سوار شده تشریف برده باصفهان رجال آنجا را بعنوان این که شما در صدد انقلاب بوده و میخواستید با بیگانه ها همکاری کنید توقیف کرد و اختیارات ارتش و دادگستری را در دست گرفت ، يك داد و بیدادی يك جار و جنجالی راه انداخت و آنها را به تهران آورد اینجا حبسشان سکرد ، آقا جان شما ماون نخست وزیر هستید ، چه صلاحیت داشتید در کلیه کارهای مملکتی مداخله کنید ؟ اگر اینها مجرم بودند وظیفه دولت دادگستری بود که اینها را بگیرند بتوجه تو چکاره بودی در این مملکت ؟ اینجا می آئی اهانت بفرماندار نظامی میکنی در این مملکت ، کارت چیست ؟ کی این حق را بتو داده است ؟ اینجا مگر حبشه حیشه يك اصولی هست ، تو چکاره بودی که خود سراسره بدون امر ما فوق و بدون رعایت تشکلات مملکتی بروی این اعمال متقضضانه را اجرا کنی ای مصیبت (خنده حضار) در این مملکت باید اصول را رعایت کرد هر کس معترم است ، وظیفه هر کس را باید رعایت کرد دیگر در این موضوع نیخوام وقت آقایان را تلف کنم ، قضیه آذربایجان : آقایان آذربایجان در تاریخ ایران خدمتهای بزرگی بکشور ایران کرده (صحیح است) از آن روزی که تاریخ ایران نوشته شده و نقشه ایران کشیده شده آذربایجان جزو ایران بوده است (صحیح است) احسن) و خواهد بود (انشاء الله) هر قدر بلا مصیبت بر سر این ملت آمده گفته اند ما ایرانی هستیم (صحیح است) در دوره سلطه تجاسرین میدیدند برای آنها میخواستند مدانشگاه تاسیس کنند در مدت يكسال تمام خیابانهای تبریز را اسفالت کردند . امنیت را بدرجه ای رسانیدند که هیچ دوره نظیر آن نبوده ابتدا دزدی پیدا نمیشد ولی این اعمال در نظر ملت آذربایجان يك پول ارزش نداشت (صحیح است) چرا ؟ برای اینکه آنها عظمت ایران را می خواستند آنها حاضر بودند در لجن زار هازندگی کنند و تحت اسارت دیگران نروند (صحیح است) احسن) نه حالا ، در زمان محمد علی شاه وقتی که قیام آذربایجان خیلی اهمیت پیدا کرد ، و قضیه

ستارخان و باقرخان پیش آمد ، وقشون تزاری خواستند وارد آذربایجان شوند مرحوم ستارخان و باقرخان و همین امر بر حشمت نیساری این ها به محمد علی شاه تلگراف کردند که ما حاضریم بادست شما اعدام شویم و راضی نیستیم که اجنبی را در مملکت خودمان راه بدهیم (صحیح است) احسن) آنها قشون تزاری در سال ۱۳۲۶ چند نفر شاید از قبیل پیشه وری و غلام بعضی و یادگان و فیره (بعضی از نمایندگان - ۲۴) که در آذربایجان سابقه سکونت نداشتند وارد تبریز شدند و از وضع اسفناک آن جا استفاده کرده علم طبیان بلند و نغمه استقلال و تجزیه طلبی را شروع سکردند چنانکه خود آقای نخست وزیر در مقدمه برنامه شان از آن ذکر کردند که اینها خیال تجزیه طلبی را داشتند ، ما میدانستیم ، مجلس مؤسسانی تاسیس کردند ، دولت تشکیل دادند هیئت وزراء تعیین کردند ارتش تشکیل دادند ، آقایان آذربایجان در مدت ۴ سال شاهد قیامهای عظیمه شده ، قیام ستار خان و باقرخان ، قیام خیابانی ولی این قیامها تماماً برای حفظ استقلال ایران برپا شده بود نه برای تجزیه طلبی (صحیح است) اینها می گفتند در ایران باید يك حکومت صالحی باشد ، حکومت صالحی در این مملکت حکم فرما باشد ، نیک گفتند که آذربایجان غیر از ایران است ، ولی قیام پیشه وری قیامی بود که در صورت موفقیت با وضعیت اجتماعی ایران احتمال قوی میرفت که بسایر نقاط ایران هم سرایت کند و در اندک مدتی ایران شاهد صحنه های خونینی شده و خدا نکرده ممکن بود ایران منتهی بمحو و اضحلال گردد (صحیح است) آذربایجان مراتب حقیقی که از این نهضت قلابی منزجر بودند و مراتب انزجار خود را بوسائل ممکنه چه تلگرافاً و چه کتباً بسمع اولیای امور میرسانیدند و منتظر بودند که دولت آنها را از چنگال بی رحمانه متردین نجات بدهد و در آن مدت در تمام نقاط آذربایجان با متردین و تروریست ها در نبرد بودند و منتظر بودند که قوا با آذربایجان رسیده و اهالی را از دست متجاسرین نجات خواهند داد ، يك مرتبه دیدند معاون آقای نخست وزیر با هیئتی باکمال دبدبه و احتشام از طیاره یائین آمد بساز چند روز اقامت در شهر تبریز و حضور در مهمانی ، استخر شاهي يك مرتبه در رادیو و روزنامه ها خواندند که سند اضحلال ایران را آقای معاون نخست وزیر امضاء کرده است ، مردم آذربایجان از این عمل دیوانه شدند ، اشخاص بی سواد که در نتیجه بیسوادی هیچ نمی فهمیدند که اول و آخر این کار بکجا منتهی خواهد شد ناچار شدند و رفتند تسلیم شدند چاره نداشتند وقتی دیدند اینطور شده جز تسلیم چاره نداشتند چاره دیگری نداشتند ؟ بعداً هیئتی برای تکمیل خیانت ایران ویران کن در تحت ریاست پیشه وری وارد تهران شد با فرم نظام بیگانه و با القاب ژنرال ، مایور و فلان در میدان طیاره استقبال شد ، او را بدوش گرفتند ، زنده باد گفتند ، بعضی از روزنامه ها عکس پیشه وری و غلام بعضی را کشیدند و اینها را ناچی ایران خواندند ، عکس های این ها هست اگر هم میخواستید بیاروم (صحیح است) در مهمانی های حزب توده و حزب ایران اشخاص صالحه و طالح است ، احسن) نه حالا ، در زمان محمد علی شاه وقتی که قیام آذربایجان خیلی اهمیت پیدا کرد ، و قضیه

در تمام عمرش ترك اولی نکرده در آذربایجان زیر سلطه اجنبی این حرف شنیده نمیشد ولی این جا چه عرض کنم (بعضی از نمایندگان - کی گفت آقا) همه میدانید روزنامه جبهه را بخوانید میدانید کی گفته است تمام روزنامه نوشتند ، غلام بعضی و پیشه وری را از رجال درجه اول دنیا شمردند گفتند در مقابل اینها رجال درجه اول دنیا مثل جرج واشنگتن و فیره صفراند ، پس از مراجعت پیشه وری هیئت دیگری در تحت ریاست دکتر جاوید و شستری وارد تهران شدند و این ها برای تکمیل خیانت خودشان اینجا آمدند و الان هم خرامان خرامان در تهران حرکت میکنند و آن بدبخت هایی که هیچ نفهمیدند قضیه از چه قرار است تیر باران شدند و دچار چه مصائبی گردیدند ، شنیدم گویا آقایان حقوق هم میگیرند ، البته قابل انکار نیست و این که اهمیت موقع را ما هم نمی فهمیم اینطور نیست در آن موقع که تقریباً رجال آذربایجان در طهران بودند چه آنها با یکدیگر اینجا ساکنند و چه آنها با یکدیگر که با این مملکت بد بخت شما که تمام شما ها در آنجا بدنیا آمده اید امروز در مقام خطر است نظر شما چیست آخر با آنها يك مصیبتی میکردید ، حتی در آن کابینه که مقدرات این ملت بدبخت تعیین میشد يك نفر وزیر آذربایجان نبود مملکت ، مملکت ما بود ما در آنجا بدنیا آمده ایم بهتر ترتیب و تقدیر خردارم کرد آذربایجان نجات یافت ، بطوریکه خود جناب آقای نخست وزیر مستحضر بودند اگر سیاست بین المللی هم مساعد نمیشد و تصمیم قطعی و اراده آهنین اعلیحضرت هایونی برای نجات آذربایجان علقه نمیکرفت و در آن جلسه هم کابینه تصمیم گرفته شد جناب آقای نخست وزیر هم تشریف داشتند و خودشان هم موافقت وجدیت و اتمام فرمودند تا این که آذربایجان نجات یافت و در تاریخ ایران اسم این اشخاص دائماً با خیر ذکر خواهد شد (صحیح است) يك قسمتی هم هست که حالا عرض نمی کنم و میگذارم برای وقت دیگر ، خیلی جای تعجب است این را هم میگویم اشکال ندارد . من اینجا با بعضی از آقایان تماس داشتم از رفتن آذربایجان متأثر نبودند ولی میگفتند آنها ترکی می نویسند تأثرشان این بود که ترکی می نویسند ، مرحوم حاجی میرزا علی قلی گنجی (خدا رحمت کند) گفتند ، در زمان رضا شاه در تبریز يك کنگره ای تشکیل شد آنجا مرحوم سرتیپ محمد حسین خان يك کنگره ای تشکیل داده بود ، رفتن آنجا بنده هم نماینده تبریز بودم مرحوم حاج میرزا احمد هم خیلی آدم شوخی بود گفت من رفتم بزمن گفتن پدر سوخته بعد از این به یوقورت باید ماست بگویی اگر نگویی بدتر را در می آورم (خنده حضار) در این قسمت ملاحظه بفرمائید اگر بتاریخ ایران مراجعه کنید از بدو امر رجال فداکار ایران غزنوی ها ، سلجوقی ها ، صفوی ها همچنین سلاطین قاجاریه ترکی حرف میزدند ولی میهن پرست درجه اول ایران بودند (صحیح است) مرحوم شاه عباس کبیر که یکی از رجال نامی ایران بوده برای نجات آذربایجان در مدت ۵ الی ۶ روز از صفهان خودش را رسانید به تبریز این ها ایرانی بودند این غلط است که

میگویند زبان باید فارسی باشد ، در سوئیس در لوزان يك قسمت بزبان فرانسه حرف میزنند زور بخ آلمانی حرف میزنند بال ایتالیایی حرف میزند . امریکایی انگلیسی حرف میزند و انگلیسی هم انگلیسی مگر این ها ملت واحد هستند ؟ زبان چه ارتباطی دارد ؟ مسئله ملیت يك امری است اگر يك موقعی اقتضا پیدا کرد عرض خواهم کرد که ملیت نتیجه يك حوادثی است که در نتیجه آن يك ملتی دارای يك کولتور خاصی میشود (صحیح است) آذربایجان همیشه نوروز را عید ملی خودش میدانسته تاریخ آذربایجان غیر از این نبوده بعضی از آقایان مطالبی فرمودند که انشاء الله در وقت خودش عرض خواهم کرد و بحسابشان میرسیم . مطبوعات رکن رکین مشروطیت است هیچ قابل تردید نیست ولی این را مجبورم عرض کنم که بدرجه ای عفت قلم ، عصمت قلم لازم است که باید آن را خیلی رعایت بکنیم (صحیح است) اهمیت قلم بدرجه ای است که حتی علمای ما شاید باین قسمت درست توجه نفرمودند ، پیغمبر اکرم ص میفرماید اختلاف امتی رحمة معنی اینست که تنقید و انتقاد کردن رحمت است یعنی تنقید و انتقاد بین مسلمین رحمت است برای آنها معنی این عبارت اینست که میفرماید از تبادل افکار و اختلاف افکار حقیقت پیدا میشود . خدا قلم را آتقدر اهمیت داده که می فرماید ن والقلم و ما یسطرون . قلم و بآن سطرهایی که می نویسد قسم یاد میکنم ، این خیلی اهمیت دارد پیغمبر اکرم وقتیکه کعب آنحضرت راهجو نموده بود با اینکه رحمة للعالمین ، بوده رحمة للعالمین بدرجه ای متأثر شده بود امر فرموده بود هر جا کعب را دیدید او را اعدامش کنید برادرش بسکه نوشت ، برادر جان کار از کار گذشته و دیگر چاره ای نداری يك کار بکن خودت را حضور پیغمبر اکرم برسان او يك قصیده ای ساخته بود آمد يك لثامی بصورتش انداخت وارد مسجد شد پیغمبر اکرم نشسته بود بنا کرد آن قصیده معروف را بخوانند . بدرجه ای در روح پیغمبر تأثیر کرد که حضرت خرقه اش را انداخت ، آن خرقه همان خرقه ای است که در زمان عبدالملک بن مروان از ورثه همان کعب خریدند ، قلم خیلی اهمیت دارد اهمیت قلم را باید حفظ کرد ولی دولت هم در مقابل مطبوعات بایستی متأثر نشود آنها را هدایت کند و جلو مطبوعات را نگیرد (صحیح است) هر وقت جلو مطبوعات گرفته شد نتیجه خوبی نخواهد داشت ولی باید طوری کرد که مطبوعات عفت و عصمت قلم را حفظ کنند (صحیح است) .

رئیس - آقای دکتر فلسفی .

مشایخی - بنده اجازه خواسته ام .

رئیس - شما بیاناتی نکرديد که خلاف واقع جلوه بکند .

مشایخی - در بیانات بنده تعریف شده است ، اجازه بدهید در موقعی که دفاع از اعتبارنامه خود می کردم اظهاراتی شد و ایشان اظهارات بنده را تعریف کردند .

رئیس - خیر تعریفی نشده اگر ایشان افتراضی بشا زده اند میتوانید صحبت کنید . آقای دکتر فلسفی بفرمائید .

دکتر فلسفی - از مجموع بیاناتی که آقایان

نمایندگان مخالف اینجا اظهار کردند و مطلب اظهار شده ، یکی اینکه نظریات اصلاحی داشتند و معتقد بودند بایستی در برنامه گنجانیده شود و گنجانیده نشده یکی هم این که بعضی انتقاداتی داشتند که نسبت بیهضی از دستگامهای دولتی اظهار کردند والا دلایل موجه و مقنی در مخالفت با دولت در بیانات و اظهارات آقایان دیده نشد . (صحیح است) مثلاً آقای کشاورز صدر راجع بضعف قوه قضائیه فرمودند و اظهار کردند که در برنامه دولت راجع باین موضوع اشاره ای نشده ، البته کسی منکر ضعف قوه قضائیه نیست بنده هم با جناب عالی همداستانم و دولت معتقد بتقویت قوه قضائیه است . زندگی اجتماعی اصولاً مقتضی عدالت اجتماعی و تقویت قوه قضائیه است و در برنامه دولت هم راجع باین موضوع در بند ۹ اشاره شده و تصریح شده است و بنده برای اطلاع جناب عالی میخوانم ۹- لازم است که قوانین موجوده ایران در شئون مختلف زندگانی قضائی و اجتماعی و اقتصادی دارای نواقص فراوان بوده و احتیاج کامل بتجدید نظر دارد و حتی وضع قوانین جدیدی ضرورت شتون مذکور مورد لزوم و ضرورت میباشد .

البته دولت راجع باین موضوع اشاره کرده است و اقدام هم خواهد کرد (صحیح است) و اما راجع به استقلال قضات فرمودند این کار از شان مجلس است و قانونش از مجلس باید بگذرد و دولت هم جزو قوانینی که خواهد آورد میاورد به مجلس . (صحیح است) راجع به حقوق قضات فرمودند که حقوق قضات حکم است ، در همین مجلس راجع بقلت حقوق و کلا هم صحبت شد حقوق همه کم است ، البته بایستی کاری کرد که هزینه زندگی تنزل پیدا کند و راجع باین موضوع هم دولت در برنامه اش پیش بینی کرده است (صحیح است) و در يك قسمتی از بیانات آقای کشاورز صدر اشتباه شده بود که فرمودند دولت این مدت هیچ کاری انجام نداده است بنده از این جمله ایشان اظهار تأسف می کنم برای اینکه آقا در ۲۰ ماه قبل وضع این مملکت را فراموش کردید که مادر چه موقعیت بسیار بدی قرار گرفته بودیم ، مملکت ما از هر سو تهدید میشد ، استقلال ما تهدید میشد ، آزادی ما تهدید میشد ، سرتا سر این مملکت در ناامنی و فتنه و آشوب قرار گرفته بود ، شمال ایران همین آذربایجان که امروز بحث شد در آتش قتل و غارت ميسوخت و از ایران عملاً مجزی شده بود ، در آن روز در همین مجلس جلسات مفصلی تشکیل شد و همه نمایندگان محترم دوره چهاردهم مضطرب بودند ، نگران بودند که سرنوشت این مملکت و ملت چه خواهد شد ، در آن موقع افکار صومی متوجه شخص جناب اشرف آقای قوام السلطنه شد که ایشان آمدند باکمال پشتکار ، با کمال علاقه البته در تحت توجهات اعلیحضرت هایون شاهنشاهی که خود ایشان نیز در برنامه شان به آن اشاره کردند مملکت ما را از این مخمه نجات دادند ، چطور دولت کاری انجام نداده است ؟ (صحیح است) کاری از این بهتر چیست ؟ (صحیح است) انصاف را نبایستی از دست داد (فولادوند - فراموش کردند) آرزوی يك روز کاری بود که ما همه از همدیگر میریسیدیم که وضع ما چه خواهد شد ؟ حالا فراموش کردند . اما يك جمله دیگری فرمودید که فرمودید من از این

دولت مایوسم ودلائل خودتان را هم نفرمودید اتفاقاً من امیدوارم برای اینکه مادر يك موقعی محتاج بودیم و همیشه میگفتیم يك مردی باید زمامدار شود که بتواند توازن سیاسی را حفظ کند این زبان حال ما و ملت ایران بود و شخص ایشان آمدند اینجا و توازن سیاسی را حفظ کردند (صحیح است) نفوذ بیگانگان را عملاً جلوگیری کردند (صحیح است) این اولین چیزی بود که آمل و آرزوی ما نمایندگان و ملت ایران بود (صحیح است) (فولادوند - بمقیده آقای مقامی هیچکاری نکردند) (زنك رئیس) اما يك قسمت را راجع بوضع مالی مملکت فرمودند که اسراف و تبذیر شده است دولت در این باب اقداماتی خواهد کرد و در رأس امور اقتصادی و مالی مملکت دو نفر قرار گرفته اند یکی آقای هزیر هستند که خود جناب عالی هم اظهار اعتماد بایشان کردید ، مورد اعتماد مجلس هم هستند مورد علاقه مجلس هم هستند (صحیح است) يك شخص صاحب نظری هم هستند ، متخصصند ، باهوشند و سوابقی هم در امور مالی دارند (سزاور - يك هم هستند) صحیح است يك هم هستند و آوردن ایشان در کابینه خودش معرف اصلاح وضع مالی است ، یکی هم آقای داکتر سجادی هستند که ایشان را بنده هیچ نمی شناختم و هیچ ندیده بودم ولی وقتی که ایشان آمدند این فکر برای بنده پیدا شد که ایشان مدتی است در تمام امور مملکتی خدمت کرده اند وزیر راه بودند شهردار بودند رئیس کمیسیون ارز بودند کارهای دیگر داشتند تمام هم کارهای مالی بود ولی بکنفر من ندیدم که راجع بایشان صحبتی بکنند و روزنامه ای چیزی بنویسد (صحیح است) و همین دو انتخاب معرف اینست که این کابینه میخواهد اصلاحات اقتصادی و مالی بکند (سزاور - بقیه اعضاء کابینه هم خوب هستند) اما راجع به بیاناتی که آقای مقامی فرمودند البته يك قسمت از بیاناتشان راجع باهمیت اسلام و حکومت اسلامی بود و يك سلسله نصایحی دادند که البته برای ما متب و مفید است ولی این مسائل البته ربطی ببرنامج دولت ندارد . راجع باتومبیلیهای دولتی هم فرمودند که این قسمت راجع باتومبیلیها البته در جلسات قبل هم صحبت شد دولت خیلی وقت کمیونی برای اینکار تهیه کرده است و مشغول اقدامات است . يك قسمتی فرمودند که دولت محکوم است مجلس حاکم است بنده این قسمت را نمیدانم ولی قانون اساسی راجع باین موضوع تکلیفی معین کرده است (سزاور - دولت مجری است) فرمودند دولت محکوم است مجلس حاکم . مقصود بنده این است که قانون اساسی راجع باین موضوع تکلیفی معین کرده است البته مقننه است و قوه مجریه و قوه قضاییه (سزاور - هیچکدام محکوم نیستند) قوه مقننه البته واضح قانون است و ناظر بر اجرای قانون است (صحیح است) يك قسمتی هم از بیاناتشان این بود که آقای نخست وزیر چون محبوب هستند اینست که بعضی ها در امور مملکتی مداخله میکنند البته حجب يك صفت خوبی است اما اتفاقاً این یکی از امتیازات ایشان است که ایشان قدرت اراده دارند و تسلط بر امور مملکتی دارند (صحیح است) و این وجه امتیاز ایشانست ، يك قسمت از بیانات ایشان راجع به پدی استخدام و پدی وضع مستخدمین بود که این البته مدتی است بحث شده و گفته شده و عده ای مستفندند که قانون استخدام بدست و مستخدمین

میچرخد و باز چه یکمده تجار عرب و یهودی قرار گرفته است و بایستی از این رویه خارج شود (صحیح است) راجع بصنایع هم البته بحث زیادی راجع به بانک صنعتی و حمایت صنایع و اینها شد و بنده وارد آن مسائل نمیشوم فقط استدعا میکنم که یکی دو تا کارخانه ای که برای ما تهیه شده این کارخانجات برای ما محفوظ بماند (صحیح است) بنده بطوری که اطلاع دارم این کارخانه ها دارد از بین میروند ، کارخانجات ما دارد تحلیل میروند سکارخانه به شهر نصف از ماشینهایش دارد تحلیل میروند و بایستی اقداماتی بشود و زیاد هم وارد نمیشوم راجع باین ماده و بهبود زندگی زارعین بنده میخواستم عرض کنم يك بحثی است یعنی همیشه در برنامه های دولت راجع به بهبود زندگی زارعین يك ماده گذاشته میشود ولی بکندم هم برداشته نمیشود (صحیح است) اگر ۱۶ میلیون جمعیت این مملکت را مادر نظر بگیریم ده میلیون جمعیتش را همین طبقه زارع و کشاورز تشکیل میدهند (صحیح است) این ها تمام گرسنه و برهنه و برای قوت لایموت و ستره و قوت معطلند حتی بنده در اطراف کرمان اطلاع دارم بعضی نقاط بایونجه تغذیه میکنند و امراض مختلفه فرض بفرمائید تیفوس تیفوئید تب راجع بین آنها رواج دارد اینها را من منظورم انتقاد از آقای وزیر بهداری نیست برای اینکه در اینجا باید انصاف بدهم که ایشان کمال مراقبت دارند ولی البته يك نقص هائی در کار ایشان هست بنده هر وقت بایشان مراجعه کردم مطابق مقدماتشان کمک کردند به بنده ولی نقصی که در کار ایشان است و فعالیت ایشان را عقیم میگردد متأسفانه آن بودجه وزارت بهداری است (صحیح است) این بودجه بایستی در رأس همه قرار بگیرد در صورتیکه در ذیل همه قرار دارد از چهار صد پانصد میلیون بودجه کل کشور ۹۰ میلیون بودجه وزارت بهداری است (فولادوند - با صدی ۱۰ مخالفند آقایان و کلا بعضیها) موضوع تقلیل کارمندان دولت را البته دولت موکول کرده است باجرای برنامه هفت ساله در صورتیکه بنده معتقدم که هر وقت هر اصلاحی که باید در این مملکت بشود باید از آنجا شروع بشود همین وزارت دارائی يك وقتی در سال ۱۳۰۸ و ۱۳۰۹ دوتا مدیر کل بیشتر نداشت یکدهم کارمند فعلی را که الان دارد نداشت ولی دخل و خرجش مرتب بود بودجه اش مرتب بود مالیات مملکت خوب وصول میشد زحمتی برای دولت نبود ولی امروز مالیات مملکت خیلی بد وصول میشود . یکی موضوع مالیات املاک مزروعی است ، مالیات املاک مزروعی يك اشکالی هم برای مردم دارد هم برای مردم فراهم شده است که آقای وزیر دارائی میدانند . راجع بجوزة انتخابیه هم بنده عرایض دارم (یک نفر از نمایندگان - قدری مختصر بفرمائید) عرض کنم که بنده کمتر صحبت میکنم ، کمتر حرف میزنم ، الان هم مقیده هستم که زود از پشت تریبون بروم و بگویم هم مزاحم نیستم اجازه بدهید این چند کلمه را عرض کنم بعد ایندو سال را و امیدوارم باقی ، عرض کنم عرض اول بنده راجع به بیمارستان مینودشت است که آقای داکتر آقبال باید توجه بفرمائید ۶۰۰۰۰ هزار تومان آنجا خرج

کردند و امروز يك طبیب ۴ تا تخت خواب ندارد و دارد از بین میروند خواهش میکنم باین مسئله توجه کنید آنجا يك جائی است که شاید سی و چهل هزار نفر جمعیت دارد و باید از آن استفاده بکنند دراز گرگان هم هست ۲۰ فرسخ فاصله دارد و آن بیمارستان دارد از بین میروند و بنده متأسفانه اینست که وقتی طبیب نبود و تخت خواب نبود بیمارستان از بین میروند یکی هم راجع بآب گیشان است که بنده یکدهم هم تذکر دادم و صحبت کردم با آقای وزیر کشاورزی ، گیشان يك حوزه ای است در دشت ترکمن شاید در حدود ۸ هزار نفر جمعیت دارد و آب مشروب هم ندارد تقاضای دولت کرده اند ز طرف وزارت کشاورزی هم مهندس رفته است آنجا خیلی استدعا دارم از دولت در شش ماه قبل بنده را واسطه قرار دادند که حضور جناب اشرف برسم و راجع باین موضوع عرض کنم اتفاقاً توفیق دست نداد حالا میخواهم همین جا که فرصتی است در مجلس عرض کنم يك ماشینی است ماشین آبیاری در آرخ و در آنجا جناب آقای وزیر کشاورزی اطلاع دارند این را ممکن است يك قسمت از هزینه اش را خودشان بدهند که بیاورند در کنار رودخانه گرگان مستقر کنند و باین ترتیب ۸ هزار نفر جمعیت آنجا مشروب بشود در حالیکه در نهایت عسرت هستند من استدعا میکنم که این موضوع را یاد داشت بفرمائید و چنانچه ممکن شد اقدام بفرمائید . عرایض من یکی راجع به همین مالیات املاک مزروعی است که آقای وزیر دارائی میدانند و مسوقند و بنده عرض نمیکند . يك قسمت دیگر هم که بنده میخواستم عرض کنم راجع بدشت گرگان است که این الان دارد مجزا میشود از گرگان و از نظر اوضاع و احوال سیاسی و از نظر وضع جغرافیائی واز نظر اختلاط و امتزاجی که اهالی گرگان دارند مصلحت نیست و از اولش هم نبوده است و بمقیده بنده اصرار در این قضیه را بعضیها میبورد میدانند و دولت هم بایستی توجه بکند (صحیح است - احسن)

رئیس - آقای داکتر اعتبار - آقایان تشریف نبرید بیرون که مجلس از اکثریت نبفتند .

داکتر اعتبار - در دوره چهاردهم بنده در ردیف نمایندگان بودم که از طرفداران خیلی جدی زمامداری جناب اشرف آقای قوام السلطنه بودم (ارباب - بسیار عقیده خوبی داشتید) آقا توی حرف بنده صحبت نکنید من آن روز آنطور تشغیل داده بودم که در بین رجال مملکت فقط قوام السلطنه توانائی حل مشکلات را دارد و برای دولت بود زحمتی برای ملت نبود ولی امروز مالیات مملکت خیلی بد وصول میشود . یکی موضوع مالیات املاک مزروعی است ، مالیات املاک مزروعی يك اشکالی هم برای مردم دارد هم برای مردم فراهم شده است که آقای وزیر دارائی میدانند . راجع بجوزة انتخابیه هم بنده عرایض دارم (یک نفر از نمایندگان - قدری مختصر بفرمائید) عرض کنم که بنده کمتر صحبت میکنم ، کمتر حرف میزنم ، الان هم مقیده هستم که زود از پشت تریبون بروم و بگویم هم مزاحم نیستم اجازه بدهید این چند کلمه را عرض کنم بعد ایندو سال را و امیدوارم باقی ، عرض کنم عرض اول بنده راجع به بیمارستان مینودشت است که آقای داکتر آقبال باید توجه بفرمائید ۶۰۰۰۰ هزار تومان آنجا خرج

و اسفناک تر شده است آنروز از نقطه نظر سیاست خارجی مملکت در لب پرتگاه بود امروز همان پرتگاه ما را تهدید میکند .

حاذقی - اینطور نیست .

فولادوند - رفع شده است آقایان اینصافی میکنند (زنك رئیس) ما آخر آقا اجازه نمیدهیم که هر حرفیکه میخواهند اینجا بزنند (مهمه نمایندگان)

ملک مدنی - چرا نیکندارید حرفشرا بزنند .

فولادوند - آقای ملک مدنی شامتان و استیاد ملایر بروید .

ملک مدنی - به نشین سر جای این حرفها چیست میزنی آقای فولادوند برادر ترا گرفتند حبس کردند تو حرف نزدی .

رئیس - آقای فولادوند شما اخطار میکنم .

ملک مدنی - شما دارید اقلیت را خورد میکنید .

فولادوند - شامم نظر دارید آقا .

مکی - شما هیچ نظری ندارید آقای فولادوند .

فولادوند - ما اجازه نمیدهیم شما این کار را بکنید یکی میخواهد پدرش وزیر بشود یکی میخواهد برادرش وزیر بشود .

دهقان - چرا نیکنداری حرف بزنند چرا خفه میکنید اقلیت را ؟ بکنارید حرف بزنند بعد جواب بدهید .

رئیس - آقای فولادوند شما اخطار می

دهقان - خود شیرینی است .

فولادوند - خود شیرینی شما میکنید بنده خود شیرینی نمیکند .

رئیس - آقای داکتر اعتبار بیاناتتان را بفرمائید .

داکتر اعتبار - تمام شد ؟ ما آنروز امیدوار بودیم .

فولادوند - با حجاب میروند و کبیل می شوند خود شیرینی میکنند (خنده نمایندگان)

داکتر اعتبار - ما آنروز امیدوار بودیم که جناب ایشان از گوشه نشینی های چند ساله و مخصوصاً از زمامداری دوره سیزدهم تجربیات مفیدی برای نجات مملکت ذخیره کرده اند و انتظار داشتیم که با استفاده از نیرو های جوان فعال عالم و با تقوی درد های پیشار جامعه را البته تا سر حد امکان معالجه کنند (نخست وزیر - و خود شما) ولی سلیقه مخصوصی کایشان از روز اول زمامداری چه در انتخاب همکار هایشان و چه در انجام امورشان دادند علاقمندان بمملکت و بشخص ایشان را دچار بهت و حیرت نمود (نخست وزیر - عجب) کابینه های متعدد و رنگارنگ دوره قدرت جز تحکیم موفقیت های متفاوت شخصی ایشان منظور دیگری را در برداشت و برقع ذک و بدبختی مردم کمکی ننمود قانون یعنی پایه و اساس حکومت مشروطه مفهوم اصلی خود را از دست داد (فولادوند - اینطور نیست) بودجه مملکت در این مدت در نتیجه ایجاد تشکیلات اضافی و هزینه های زائد تقریباً دو برابر شد ولی در مقابل استطاعت پرداخت مالیات مردم از نصف هم تنزل کرد ، هزینه زندگی واحد استیصال بالا رفته در این مهله تیر ماه اسفناک بانك ملی اگر

بشخص قیمتهایش مراجعه کنید می بیند که در سه ماه اول سال ۳۰ یعنی اوایل زمامداری جناب اشرف تنزل محسوس در قیمت ها پیدا شده ولی بعد در نتیجه صدور تصویب نامه های پی در پی و نداشتن هیچ نوع مشی اقتصادی اوضاع تغییر کرد بطوریکه الان خدمتوسطر هزینه زندگی نسبت باخرسال ۲۴ بالاتر است یکی دیگر از مشخصات این دوره تنزل شخصیتها و مقام بود بطوریکه امروز هیچکس در مملکت برای هیچ مقامی احترام قائل نمیشود و این خود یکی از دلایل هرج و مرج دستگاه اداری ما گردیده ، رشاعتشاه و فساد اخلاق در این دوره بعدی رسید که در تاریخ ایران در هیچ دوره ای چنین سابقه ای دیده نشده با وجود همه اینها انتظار میرفت که با افتتاح مجلس شورای ملی آقایان بخود آمده و جلوی این اعمال تا اندازه ای گرفته شود ولی متأسفانه که عکس آنرا باید باطلاع آقایان نمایندگان برسانم و برای نمونه فقط دو مورد را برای شناختن ریح میکنم در بیست و پنجم تیرماه مجلس شورای ملی افتتاح شد و در چهارم مرداد یعنی در روز بعد يك پروانه صدور جو برای مقدار ۳۷۰۰ تن با آقای فلیکس آقایان پسر آقای داکتر آقایان داده شد چرا ؟ (نخست وزیر - اینطور نیست) امروز قیمت جو در اطراف تهران تنی ۱۷۰ - ۱۸۰ تومان است تا خر مشهر هم در حدود تقریباً ۱۲۰ تومان گرایه بر میدارد از خر مشهر هم تا يك بندری مثلادریاطالیا در حدود ۱۹ دلار خرش هست جمع این سه رقم بادلار هفت تومان و نیم امروز میشود چهار صد و چهل و سه تومان یا ۴۴۰ تومان این جوراً آقای آقایان از قرار تنی ۱۳۰ دلار فروخته اند یعنی تنی هزار و نوزده تومان استفاده خالص ایشان در هر تنی پانصد و شصت و نه تومان بوده یعنی از این معامله ایشان دو میلیون و صد و پنجاه هزار تومان استفاده کردند (یکی از نمایندگان - کی آقا ؟) آقای آقایان . آقا این پول را بگیری خودتان بپرد مملکت برسانید . من این موضوع را اینقدر تعقیب میکنم که این پول را بگیرند و برای تأمین ساختن راه بروجرد و ملایر با آقای وزیر راه بدهند موضوع دیگر انتخابات ساوجبلاغ و شهریار است که مجدداً با همان شدت و حدت و بوسیله همان عمل برای نمایندگی آقای کهید مشغول فعالیت شده اند (فولادوند - مثل بروجرد) آقای رئیس تکلیف بنده را با این آقا معلوم کنید .

رئیس - بنده بایشان اخطار کردم اگر باز هم حرف بزنند باز هم اخطار میکنم .

داکتر اعتبار - غافل از اینکه ماده ۴۴ قانون انتخابات ایشانرا برای يك الی دو دوره از انتخاب شدن محروم میکنم . بنده ماده ۴۴ را میخوانم اینجا :

ماده ۴۴ - انتخاباتی که مبنی بر تهدید یا تطمیع بوده باشد از درجه اعتبار ساقط است و تهدید یا تطمیع کننده از ۳ ماه الی یکسان محبوس میشود و برای ۱ الی ۲ دوره انتخابیه از حق انتخاب محروم خواهد بود ... (صحیح است) بنده از وکلای اکثریت و اقلیت هر دو دعوت میکنم بشهریار نزدیک هم هست یکروز همین ۲ روز دیگر برویم آنجا يك رسیدگی بکنیم (ابوالقاسم امینی - این که وظیفه

ما نیست) و اما برنامه، بیخشد، قبل از آن ناراضی و مایوس بودن اکثریت قریب باتفاق تمام طبقات و عواملی که بسیار مختصر؛ آنها اشاره شد دلایلی هستند که ما را نسبت بدولت حاضر خوشبین نمیکند و تصور نمیرود که کابینه فعلی بتواند مشکلات اجتماعی و تشنجات سیاسی مملکت را رفع کند و اما برنامه دولت، دارای دو قسمت است قسمت اول گزارش مختصری از اقدامات و عملیات گذشته و قسمت دوم برنامه آینده. در صفحه ۴ برنامه دولت که دست آقایان هم هست مینویسد: اگر چه گزارش اقدامات ۱۹ ماه زمامداری من بطور تفصیل و بتدریج باستحضار نمایندگان محترم خواهد رسید ولی لازم میدانم باختصار موفقیتهائی که بدست آمده است گوشزد آقایان نمایندگان سازم و متخرم مملکتی را که ۱۹ ماه پیش با چنان وضع آشفته تحویل گرفتم امروز با وضعی که قابل مقایسه با آن روز نیست تحویل مجلس شورای ملی دهم (صحیح است) در زمینه سیاست خارجی با در نظر گرفتن تیرگی مناسبات میان ایران و دولت همسایه ما اتحاد جماهیر شوروی بزرگترین موفقیت در ایجاد حسن تفاهم در روابط میان دو مملکت نصیب کشور شده (صحیح است) و این پیشرفت در نتیجه مسافرت اینجناب بسسکو و مذاکرات مفصل با زمامداران دولت دوست و متفق شمالی حاصل گردید. در اینجانبند این تذکر را ضروری میدانم مجلس یازدهم اگر بخواهد کار مثبتی انجام بدهد باید فقط و فقط بنظر آینده باشد والا مطمئناً تمام وقت مجلس یازدهم کافی برای رسیدگی باصالحات این ۱۹ ماه نخواهد بود. بنده معتقدم ملت و مجلس ایران باید یک قلم فراموشی روی تمام این عملیات بکشد و هم خود را صرف تأمین رفاه حال نسل حاضر و آینده مملکت بنماید والا رسیدگی بگذشته برای ملت ایران نان نمیشود و البته نتیجه باید تصریح نمود که رأی اعتماد بدولت فقط مربوط برنامه است و بهیچوجه شامل اعمال گذشته نمیشود (صحیح است) در اینجا که بنده خواندم مسافرت بسسکو و ایجاد حسن تفاهم این مسافرت اشاره شده نتیجه این مسافرت را هر روز رادیو ها و جراید بیگانه برخ ما میکشند آقایان همگی به خاطر دارند که جناب اشرف آقای قوام السلطنه در اواخر مجلس چهار دهم بدون تسلیم برنامه و گرفتن رأی اعتماد از مجلس بسسکو تشریف بردند و بعد از مراجعت هم وضعی ایجاد شد که مجلس اصلاً دیگر تشکیل نشد مجلس حتی نتوانست یک جلسه برای تعیین تکلیف امور داخلی خود در زمان فترت تشکیل بدهد. خلاصه بدولت آقای قوام السلطنه مجلس شورای ملی ایران رأی اعتماد نداد. در ممالک مشروطه دولتی که مجلس بان ابراز اعتماد نکرده باشد دولت قانونی شناخته نمیشود (ارسنجانی - اینطور نیست آقا، رأی تأیید داده بودند) رئیس - آقا گوش بدهید و بعداً جواب بدهید بگذارید صحبتشان را بکنند.

دکتر اعتبار - و تصدیقات دولت ملی الخیر در مورد روابط سیاسی و اقتصادی خارجی بهیچوجه برای ملت ایران انزاع آور نیست (صحیح است) باین دلیل جناب اشرف در این مسافرت اجازه و حقی امضاء هیچ سندی را نداشته اند

(صحیح است) و هر چه بوده مربوط بشخص خودشان بوده است و بهمین دلیل در گزارش مسوطی که تسلیم آنرا و عده فرموده اند از این مقوله بقیده بنده بهیچوجه صحبتی نباید بشود و چنانچه مقامات خارجی فشار میآورند دولت اگر میخواهد مشمول مفاد مذکور در قانون مصوب ۱۱ آذر ۲۳ نشود میتواند ضمن لایحه جداگانه از مجلس شورای ملی برای افتتاح باب مذاکره کسب اجازه نماید. نمایندگان ملت در این مورد و در تمام موارد حساس اهم از اقلیت یا اکثریت کشمکشهای داخلی خود را کنار گذارده و با در نظر گرفتن صرفه و صلاح مملکت تصمیم مقتضی اتخاذ خواهند نمود (صحیح است) محتاج بتذکر نیست که منابع طبیعی مملکت ایران متعلق بنسل حاضر و نسل آینده این مملکت است (صحیح است) این منابع باید هر چه زودتر استخراج شود و مورد استفاده قرار گیرد (صحیح است) ملت ایران برای تأمین احتیاجات و اصلاحات ضروری اجتماعی خود بخواهد این منابع احتیاج مبرم دارد ولی ملت ایران باید در انتخاب راه استخراج و استفاده از گنجینه های طبیعی خود کاملاً آزاد باشد و در آنچه که تا بحال بخارجیهات تقریباً برایگان داده تجدید نظر نماید (صحیح است) ماده اول برنامه مربوط سیاست خارجی است. یک گرفتاری بزرگ ملت ایران با دولتهای خودش همیشه این بوده که دولتها سعی کرده اند ملت را بکلی از جریانات بیخبر نگاهدارند حتی نمایندگان مجلس شورای ملی هم باید گاهی از رادیو و جراید خارجی بشنوند که در مملکت خودشان چه خبر است. این سیاست بدون تردید غلط است، شرکت دادن مردم در حل معضلات خودشان همیشه مفید بوده و انگهی سیاست دنیا و ما امروز خیلی روشن است و احتیاج باستتار ندارد. امروز دنیا تشخیص داده است که صلح و آسایش ملل فقط در سایه همکاری و کمک متقابل میسر است و برای تأمین این نظر سازمان عظیمی بوجود آورده است این دستگاه عظیم همان سازمان ملل متفق است که ما را هم بصورت آن دعوت کردند و ما هم قبول کردیم متأسفانه در مملکت ما هنوز خواص هم بظلمت این دستگاه بی نبرده اند. آقایان فراموش نفرمائید که یکی از عوامل مؤثر و شاید مؤثر ترین آنها در رفع این عائله آذربایجان همین سازمان بود (صحیح است) وجود این سازمان جغرافیای دنیا را تغییر داده و ملت ایران امروز میتواند موانعی را که سالها راه ترقی و سعادت آنرا سد کرده بود مرتفع دانسته و آنچه را که صلاح و سلامت خود تشخیص میدهد اجرا نماید، بدون افتراق میتوان گفت که در تاریخ سصد ساله اخیر ایران هیچ فرصتی مناسبتر از امروز نصیب ملت ایران نشده است. ما باید عملاً تصمیم خود را بدین اعلام کنیم که ما با همین گرسنگی و مفلوکی مصممیم که زنده بمانیم بحالت هم نداریم از اینکه ضعیف و کمک لازم داریم دنیا هم ما را تنها نخواهد گذاشت (صحیح است) ولی شرط اول تصمیم خودماست که باید رویه روشن شرکت عملی خود را در این خانواده بزرگ ملل بدین اعلام کنیم (صحیح است) من بقیه مواد برنامه را همه را خوب میدانم یعنی حقیقتش اینست که برنامه بدین تا بحال ندیده ام ولی جداً معتقدم که کار این مملکت دیگر طبق مقررات اصلاح پذیر نیست، من همانطور که در مجلس

چهاردهم تذکر دادم ملاحظه این مملکت را فقط و فقط در یک انقلاب می بینم ولی یک انقلاب قانونی. وضع حاضر اگر ادامه پیدا کند بدون تردید منجر بیک انقلاب خواهد شد ولی انقلابی که عنان از پادشاهی خارج خواهد بود ولی ما میتوانیم پیشدستی کنیم و نتیجه انقلاب را خودمان بوجود بیاوریم بیائیم و این دستگاه بوسیده را برهم بزنیم و دستگاه تازه نفسی سرکار بیاوریم که با افکار و روش تازه ای این مملکت را اصلاح کند. این دستگاه باید مقدم بر هر چیز ولو بزور باید هزینه زندگی را باین بیاورد. این دستگاه باید یک حد اکثر تر، تی برای افراد قائل شود (صحیح است) این دستگاه باید بوسیله محاکم فوق العاده دست این دزدها را از جامعه کوتاه کند. این دستگاه باید باین جنجال بازی در این مملکت خاتمه بدهد (صحیح است) این دستگاه باید آن گران فروش و مجتکر پیشرف را بیاورد و اعدام بکند (صحیح است) خلاصه این دستگاه باید باین وضع فلاکت بار مملکت خاتمه بدهد این اقدامات را ما باید بکنیم قبل از اینکه سایرین بدون رضای ما بکنند و هنوز هم فرصت باقی است. خدمت آقایان وزیران همگی سابقه ارادت دارم ولی معذرت میخواهم هیچکدام را اینکاره نبینشنام ولی از آنجائیکه بالاخره چند صباحی در مجلس خدمتشان خواهم بود اجازه میخواهم یک تذکر قانونی عرض کنم و آن تذکر اصول ۶۰ و ۶۱ قانون اساسی است. در این دو اصل که گویا بکلی فراموش شده تصریح میشود که وزرا در مقابل مجلس شورای ملی مسئولیت مستقیم و مشترک دارند و دستور مافوق حتی مقام سلطنت هم رفع مسئولیت از آنها نمیکند. آقایان مطمئن باشید که ملت ایران اگر تا بحال چشم پوشی کرده در آتیه دیگر حاضر باغض و چشم پوشی نخواهد بود.

رئیس - آقای وزیر بهداری - عرضی نداشتم.

وزیر بهداری - عرضی نداشتم.

رئیس - آقای مهدی ارباب -

مقدمه عرایض خاطر محترم حضار را متوجه باین نظر خود مکرره بعد بیان مطلب بکنم. البته آقایان محترم مسبوق هستند که خوشبختانه یا بدبختانه اولین دوره ایست که بمجلس آمده ام، قبلاً شغل من وکالت بوده. حرفه من بازرگان بوده و با یک انتظاراتی آمده ام اینجا قبلاً هر چه بود هم امروز يك مطالبی دارم که هیچ نمیشود توجه بوظائف ما قبل اوقات زندگی من کرد در مرحله اول آرزو و آمال من این است که با تمام رفقا و همکاران محترم صمیمانه یکدل و یک جهت برای رفع بدبختیهای مردم اقدام کنیم و هیچ مایل نیستم باعث و مسبب کوچکترین کدورتی بشوم که طبعاً در وضع کشور مؤثر خواهد بود بهین نظر و بهین مناسبت حتی تشبیه هم که نسبت بفرمایشات همکار عزیز خودم آقای مکی از روی شدت تأثر کردم بگرموفون این جامدترت میخواهم و نمیخواهم یک نفر از من مکرر باشد و نمیخواهم هیچک از آقایان با هم کدورتی داشته باشند البته در مجلس وجود اقلیت لازم است ولی در حدود يك قواعد و مقرراتی بایستی انتقاد بکنند که کار مجلس صحیح تر انجام بشود اما مستلزم این نیست که یک کدورتیهای

ایجاد بشود و یک دوئیت هائی ایجاد شود که به بدبختی کشور تمام شود. این بود مقدمه عرایض من، بعد میردازم اجمالاً بچند جمله از فرمایشات آقای دکتر اعتبار که قدری بنظر بنده از انصاف دور بوده است فرمودند اول وضع زندگانی ما امروز بهتر از قبل از زمامداری جناب اشرف نیست، بخدای متعال این انصاف کشتی شده است، بنده وارد زندگانی مردم هستم، قبل از زمامداری جناب اشرف بخاطر دارم که فقرای بیچاره از سرما و نداشتن خاکه ذغال میمردند (یکی از نمایندگان - حالا هم میمیرند) آقا بنده ارادت مند همه آقایان هستم از همه آقایان استعفا میکنم با مقدمه ای که عرض کردم توجه بفرمائید عرایض بنده تمام بشود هر جا خلاف عرض کردم شما هم بعد بفرمائید من از شما معذرت میخواهم. متصفانه قضات بفرمائید تنها میکنم، نرخ گندم آقایان خرواری چهار صد تومان بود امروز که گران است صد و بیست تومان است روغن کیکلویی پانزده تومان بود امروز ده تومان نه تومان هشت تومان است، قند کیکلویی پانزده تومان بود امروز که گران است پنج تومان است، امنیت و آسایش هم حکومت میکند که بنده آقایان میتوانیم شب راحت در منزل بخوابیم و آنوقت نمیتوانستیم بخوابیم (صحیح است) فرق محسوس چه چیز است؟ آقایان مملکت ما هم با هزار گونه خطر مواجه شده است، معذرت میخواهم، خیلی از آقایان هم اموال خودشان را بخارج انتقال داده اند حسابی نیست که بر کشته یا بر نکشته است (یکی از نمایندگان - بر نکشته است) آفتدر خوف و وحشت گرفته بود این کشور را که کسی انتظار نداشت تا فردا با عائله اش چه خواهند کرد، آقایان برای رضای خدا تشویق کنید تا اگر يك زمامداری هم بدهد آمد بداند خدمت با غیر خدمت فرق دارد آقایان، (صحیح است) یکی از عوامنی که بردان خدمتگزار و وطن پرست می افزاید خودش تشویق است، تقدیر است، انصاف است، مروت است، استعفا میکنم برای حفظ مصالح کشور توجه باین عرایض و این موارد بفرمائید موقمی که همین جناب اشرف آقای قوام السلطنه زمام امور کشور را در دست گرفتند يك شهامتی لازم داشت که شخص زمامدار بروز بدهد که هیچ فرد شجاعی بالاتر از آن شهامت نمیتواند بروز بدهد، آن موقع معلوم نبود عاقبت این شخص چه خواهد بود، آن موقع معلوم نبود که بکجا میرود، آن موقع يك وقتی بود که مرد ضعیف قادر نبود بگوید من میتوانم زمامداری کنم، (صحیح است) آقایان فراموش کرده اند بنده سه بعد از نصف شب رفتم در فرودگاه مهر آباد شب سردی بود دیدم این پیر مرد با این وضع سن و ضعف مزاج چه زحمتی متحمل میشود چه فداکاری برای این کشور میکند. ما امروز نباید فراموش بکنیم بازی، دوم فرمودند که مملکت در یرنگاه بوده و امروز هم هست، امروز تشکیلات مملکت زیر بایش بسیار قرص و محکم است و یرنگاهی هم نیست (صحیح است) اما سابقه و انتخاب همکاران روی مقتضیات وقت بود اگر نظر باقتضای زمان واقضای وقت برای پیشرفت امور کشور، برای پیشرفت مقبولات،

یک مرد سباسبی... اولاً اگر ما هر کدام میبایست دخالت در فکر رئیس دولت بکنیم و اول اختیار بهش بدهیم بعد برویم تک تک دخالت در کارش بکنیم اینکده اختیار نشد اینکده رئیس دولت نشد (جائری زاده - نباید یاد بدهند بدولت) اینکده مقررات نشد، او اختیارات دارد دیدم خدایا اشکر که آقای قوام السلطنه زنده ماند و امروز اینجا نشسته و کارها بنیتجه رسیده اگر خدای نخواست شخص آقای قوام السلطنه در وسط این جریان از بین رفته بود، هیچکس نمی توانست ثابت بکند که آقا چه منظور غیر خواهانه و صائبی داشت، دیدم آقایان در نتیجه همان انتخاب همکاران چه نتایجی برای کشور گرفته شد، اگر کسی منکر است بی انصافی میکند، ایشان همکارانی انتخاب کردند که آقای دکتر در این باب هم اشاره فرمودند، بنده نمیدانم، آقای عدل از کشاورزی اطلاع ندارند آقا شما اطلاع ندارید؟ (خنده نمایندگان) یک وزیر مطلع دیگری بیاورند اینجا بنده تمام فرمایشات ایشان را تصدیق میکنم، آقای وزیر در امور مالی این مملکت اطلاع ندارند؟ با سابقه تر دارید؟ آقای دکتر اقبال در امور بهداری کشور سابقه ندارند؟ و همینطور يك يك آقایان بنده نمیخواهم عرض کنم انتخاب از این بهتر نمیشود، و این جایک شورده بی لطفی کردند، هر کدام از آقایان بجای خود بسیار خوب و بیجا هستند راجع به بودجه کشور صحبت فرمودند، آقایان مادر يك موضوعیتی بودیم که اصلاً بودجه مملکت وصول نمیشد این آقای وزیر دارائی از کجا پول میگرفتند؟ از فارس پول میگرفتند؟ از آذربایجان پول میگرفتند؟ از بلوچستان فقیر پول میگرفتند؟ آقا چرخاندن این دستگاه آنهم در یک همچو زمانی که در تاریخ مملکت بدبختانه پانصد سال یکمرتبه این بدبختی بيك مملکتی روی میآورد حفظ وضعیت مالی يك کشوری کار آسانی نیست، بنده خودم بخاطر ظلم که متجاسرین از ایشان پول میخواهند برادران ما، با اینجنال ایشان مقاومت کردند و ندادند پول بآنها و خیلی هم آن عمل کار مشکلی بود. و بیائین آمدن سطح هزینه اشاره فرمودند، آقا این قبیل اصلاحات همنامی از همین مجلس است، این مجلس يك چند صباحی چند ماهی بیاید وظائف خود را صمیمانه انجام بدهد و با دولت همکاری بکند، اگر دولت وظائف خودش را انجام نداد آتشش بزنید اما فرصت نمی دهید. از اولش جنجال، از اولش ممر که، از اولش کار شکنی، اگر همکاری بکنید محققاً در تمام شئون زندگانی همه حسن اثر خواهد داشت. موضوع انتخاب آقای کهید را اشاره کردند، اولاً بنده خیال میکنم کدوات هم نمیداند کی انتخاب میشود، انتخابات مجدد شروع میشود آنجا، کهید بشود، حسن بشود، حسین بشود آنجا معلوم نیست. اما اینکده طبق قانون اساسی اشاره کردید حق ندارد بر گردد به مجلس (برزین - قانون انتخابات) در قانون انتخابات سابقه دارد آقای دری در دوره ۱۴ برگشتند بمجلس (یکی از نمایندگان - اعتبارنامه ایشان برای تطمیع رد نشده بود). عرض کنم برای بنده یادداشت

رسیده است که مختصر کنم مجلس خسته است بنده مطالب لازم را عرض نکردم اجازه بفرمائید فردا صبح عرض کنم (بعضی از نمایندگان - خیر بفرمائید تمام کنید زودتر تمام کنید) نکته دیگری که آقای دکتر بی لطفی کرده و اشاره کردند اینست که این کابینه به حل مشکلات فائق نخواهد شد، بنده عرض کنم در مدت صد سال يك مشکلاتی مثل این ۱۹ ماه گذشته برای کشور ما پیش نیامده است آقایان همین دولت این مشکلات را حل کرد و فائق آمد بر این مشکلات، آیا این دولت که مشکلات خارجی مشکلات داخلی را حل کرده حالا تازه میخواهد به اصلاحات داخلی بپردازد موفق بعمل مشکلات نخواهد شد؟ زهی بی انصافی! اما اینکه فرمودند رسیدگی بگذشته معنی ندارد بنده هم متقدم، چون همیشه ما می پردازیم بگذشته و زمان حاضر را از دست میدهم امیدوارم همه همکاری بکنیم با دولت و در حال حاضر يك خدماتی بکنیم که البته آن خدمات بکشور در تاریخ معاصر ثبت و باقی بماند. اینکه اشاره کردند در آخر دوره ۱۴ که جناب اشرف زمام امور کشور را در دست گرفتند موفق نشدند بگرفتن رأی اعتماد البته آنهم محتاج توضیح نیست که فرصتی بدست نیامد و خوشبختانه فرصتی هم بدست نیامد اگر آن مجلس بود همین اصلاحات هم پیش نمیا آمد. (ارسنجانی - صحیح است) متأسفانه يك عدالتی بین ما مردم رواج دارد در موقع اضطراب در موقع احتیاج تعریف می کنیم تقدیر میکنیم، ناجی میخوانیم و قتیکه آن اضطراب و احتیاج رفع شد آنوقت به انتقاد میردازیم، امیدوار این رویه هم عوض بشود. چند نکته دیگری را هم میخواهم متذکر بشوم و آن اینست که اگر آقایان فراموش نکرده باشند در یکسال و نیم قریب دو سال پیش هیچ مالکی قادر نبود که در ملک خودش یا بگذارد و این بزرگترین عمل و خدمتی است که این دولت کرده است (یکی از نمایندگان - مالکینی که خوب رفتار کرده بودند با آنها کار نداشتند) خیر اینطور نیست (بهادری - آقا مگر شما مالک بودید) بنده متأسفانه خیلی ملک ندارم و الا منم کتک میخوردم در دفتر آقای نخست وزیر يك مرد محترم را زنده حالا این حرفها وجود ندارد، امنیت وجود نداشت آقا همه اینها مرهون از خدمات همین آقای نخست وزیر است. آقایان يك خدمتی دولت کرده است که هیچکدام نمیتوانید انکار بکنید و آن اینست که قبل از انتخابات دوره ۱۵ آنچه فکر میکردیم نمیتوانستیم بیش از چهل درصد وکیل ملی انتخاب کرده باشیم و این مجلس صد درصد وکیل ملی است (خنده حضار) (مهمه نمایندگان) (زندک رئیس) البته این تنها خدمتی است که در تاریخ باخط طلائی باقی خواهد ماند که آقای قوام السلطنه کرده است، اما تمام ما انتقاد میکنیم، نتیجه میخواهیم، آقایان اگر يك باغبان شما استخدام بکنید تا چهار فصل کامل را عمل نکند، نتیجه عمل خودش را نمیتواند نشان بدهد

آقاشا يك دولتی را میخواست انتخاب بکنید که يك مملکت را از مشکلات خارجی و داخلی می خواهد اصلاح بکند آن وقت آقایان هم بادت ملاقات کنند ۶ روز هم حرف آقایان را دولت جواب بدهد ، آن وقت چه کار می تواند بکند ؟ بهیچ کار نرسد ، حالا اجازه می خواهم يك موضوعاتی است که بنام تذکر اصلاحی عرض کنم و هیچ جنبه اعتراض ندارد و آقایان محترم وزراء هم یادداشت بفرمایند و در موقعش توجه بفرمایند ، اولاً يك پیشنهاد دارم و آن اینست که بیشتر اوقات آقایان وزراء آقایان و کلا ناچارند بگریزند و از حوزه های انتخابیه شان در تمام مملکت تقاضاهائی دارند مشکلاتی دارند ، از طرفی يك وزیر هم وقت نمیکنند که بامور مملکت برسد ، اگر در هر وزارتخانه يك سازمان کوچک بدهند که آقایان و کلا تا ممکنست مطالبشان را بنویسند و اوقات آقایان وزراء را نگیرند بشرطی که در ظرف ۲۴ ساعت جواب مثبت یا منفی بآن و کلیل بدهند (مهندس رضوی - پیشنهاد بدولت است یا بجلس ؟)

رئیس - شما حرفتان را بزنید

ارباب - در هیچ کجای دنیا مصرف کافد نسبت بهجگم کار بیشتر از مملکت ما نیست تمام کار مملکت ما ، تمام کافد بازی و بیگانه و جواب میگردد ، اینهم يك توضیحی بود ، نکته دیگری که در وضع اصلاحی کشور مؤثر است قطع تماس مأمورین با مردم آنچه ممکن است تمام مفاسد بیشترش روی تماس مأمورین جزء و متوسط و کل با مردم ایجاد میگردد و قطع تماس مأمورین با مردم زمینه کار را باید طوری معین و کار را طوری تهیه کرد که حتی الةکان تماس مأمورین با مردم کم بشود ، البته خیلی معایب کم خواهد شد ، و همینطور مأمورین زیادی که هستند تمام حقوق را دولت بآنها بدهد بشرط اینکه از پشت میزها بلند شوند ، باز خیلی از معایب کشور کاسته میشود ، و اینها که بیکارند و حقوق میگیرند پشت این میزها نشسته اند جز اینکه اشکال بتراشند برای مردم مشکلات بتراشند ، زحمت بتراشند برای مردم ، خدای نکرده تولید عمل ارتشاه و رشوه بشود ، نتیجه دیگری ندارد ، خدا نکند ، دیگر هم موضوع ادارات است ، ادارات ما کمتر باهم هم آهنگی دارند مثلاً یکی از بازارگانان هندی که چندسال است که يك کارها را به بنده داده است ، يك چیزها می آورده و در گمرک زهدان است ، گمرک توقیف کرده بدستور اداره کالای اتومبیل ، حالا ۸۰۰ در صد تنزل کرده و هنوز هم مرخص نکرده اند ، گمرک میگوید من گناهی ندارم ، اداره کالای اتومبیل دستور داده ، اداره کالای اتومبیل هم تخریبه و کار بجائی رسیده که امروز نصف انبارداری و نصف مخارج این کالا را نیده و نتیجه یکمردی از بین رفته است در حالیکه حاضر بوده است همه کالای خود را فروشده ، تخریبه اند و نه مرخص کرده اند و بچهاره اش کرده اند ، این چیزهاست که باهم هم آهنگی ندارد ، دو طبقه از مأمورین مسبب بدبختی و پریشانی مردم هستند ، يك طبقه این آقایان جنت مکان که بهیچ چیز برای هیچکس و هیچ فهمی قائل نیستند ، هر چه آنها تشخیص دادند میگویند آن درست است و مردم را اینها بیچاره کرده اند و یکدسته

هم از آن دزدان بی انصاف که باندازه رفع حوائج خودشان نمی برند زیادتر میخوانند ، البته دورا بنده طبقه هم بایستی تجدیدنظر شود ، صرفاً با اسم اینکه فلان جنت مکان نماز میخواند این بدرد کار نمیخورد هر کس بدرد کار میخورد باید سر کار باشد ، اقدام دیگری که مؤثر در اصلاحات کشور هست و امید است بشود ، البته این عرایضتکه بنده میگویم مربوط بزمان دولت حاضر نیست ، از دولتهای پیش تقریباً ریشه پیدا کرده و دامن گیر مردم شده است و تندرستی هم که عرض میکنم برای این است که دولت تصمیمی اتخاذ کند و برای اصلاحات اقدام نماید ، از بیست سال پیش باین طرف یک نفر فرمان مفری تعقیب نکرده اند اگر یک نفر خدمتگذار بوده است پاداش ندیده است ، اگر خائن بوده است مجازات ندیده است ، تا تقدیر و تعقیب تا پاداش و مجازات هلاک این کشور پیدا نشود اصلاحات منظور که منظور آقایان هست میسر نخواهد شد خیلی از عناصر یا کدامن هستند ، اگر آقای رئیس اجازه بفرمایند تهمه مطالب را فردا عرض کنم چون مطالب زیادی هست ، موضوعات اقتصادی هست .

رئیس - آقا بفرمائید تمام کنید .

ارباب - بنده یاد داشتهای زیادی دارم صرف نظر میکنم یکی از مشکلاتی که ایجاد شده است ایجاد مقررات خلق السافه است فردا يك مقرراتی وضع میشود که ناخوش مقرر است ۲۰ روز قبل بوده این را توجه بفرمائید و کلا دیده شده است ، اما موضوعی که بسیار قابل توجه است آن امنیت قضائی است که قبلاً هم مذاکره شده است و تمام هرج و مرج ها ناشی از ضعف این قوه است (سزاوار یکقدری هم مربوط به حمل تجارت است) در کازداد گستری نمیتوانم عرض بکنم قاضی یا کدامن نیست مخصوصاً یکمده قضات جوان و معمر هستند که اینها فشار سختی روزگار هنوز آنها را تسلیم بیک رفتار و عمل ناشایسته نکرده است ولی اینها کسانی هستند که فرزندانشان از تمام مزایای حیاتی محروم هستند کمی هم توجه کنید (صحیح است) بایستی عملی بشود که آنها تقدر شود خدمتشان و آتیهائی هم که خدمتگذار نیستند از این دستگاه خارج بشود ، بنده برای نمونه عرض میکنم يك قاضی در شنبه ۸ يك حکم غلطی تصدیق تمام قضات صادر کرد که راجع بخود بود بعد هم بمن رسید توی يك کریه دور وزارت دادگستری و بمن اهانت کرد من يك تقاضای تعقیب قانونی کردم و تقدیم جناب آقای معاون کردم ایشان هم با دانه نظارت فرستادند اداره نظارت اصلاً جواب ایشان را نیده چه برسد که جواب مرا بدهد محکمه انتظامی هم که وجود ندارد و خوب اگر قاضی هم پای بند بایمان نباشد طبعاً آزاد خواهد بود که هر چه می خواهد نسبت بمقررات مردم بکند ، قضیه قتل مرحوم فرخ زاد دو سال میگردد آن بدبخت را زاندارها قطعه قطعه کردند تا اکنون معلوم نیست بکجا رسیده است اینها مربوط بدولت حاضر نیست مربوط بدولتهای پیش است ، امور جنجه و جنایت و خیریه و اینها همه مهندس تعقیب میشود ، یکمده ای آمدند در شهرداری شرکت کردند برای توسعه برق تهران اینها همه را مثل امور جزائی مثل کسیکه مرتکب جنایتی شده باشد

تعمیرشان کردند این فکر را اصلاً کشتند ، این فکر را که دیگر کسی فکر اقدام با مر خیر راهم نکند (اردلان - کار صحیحی نبود) البته این باید متمایز باشد ، سیردن امور بدست اشخاص بصیر و با سابقه یکروز دیده میشود که مأمور دارائی میشود قاضی (سزاوار - سوابق قضائی دارد) البته این ضررش جبران پذیر نیست یکی دیگر امنیت عمومی برای پیشرفت عمران و آبادی لازم است اگر کسی رفت در يك قطعه ای از نقاط خوزستان زحمت کشید يك ملک آباد کرد يك ملک را عمران کرد آنرا از دستش میگیرند و هزار اشکال میکنند که تشویق نشود بوجه شهربانی برای شهر تهران کم است بایستی تکمیل گردد مأمورین کار آزموده بیاورند روی کار وضع مقررات شدیدی برا رانندگان لازم است ، اگر با حصانیه تلفات و وسائل نقلیه ملاحظه کنید می بینید که چقدر بی جهت و بی گناه مردم از دست رفته اند ، اما موضوع فرهنگ آقای وزیر فرهنگ توجه بفرمایند ، موضوع فرهنگ ، بعقیده بنده مقدم بر تعلیم تربیت لازم است یا باصطلاح امروز مقدم بر آموزش پرورش لازم است ما خیلی اشخاص تحصیل کرده داریم که تربیت ندارند دلیل هم بسیار دارم هنوز مردم آریاده رو و اتومبیل رو راه خودشان را تشخیص نمیدهند ، هنوز حدود خودشان را نمیدانند هنوز اخلاق نمیدانند (مهندس رضوی - آقای ارباب جناب عالی که با اتومبیل خودتان توی بیاده روراه میروید چرا به تحصیل کرده ها حمله میکنید) شما این چه حرفی است میزنید در مملکتی که دارند تحصیل میکنند شما بتحصیل کرده ها بدمیگوئید میگوئید اول تربیت لازم است عرض میکنم مقدم بر تحصیل تربیت لازم است (یکی از نمایندگان - آقا اینها لازم و ملزومند) خواهش میکنم فکر بنده را خفه نکنید بنده عرض میکنم همین قضیه مطبوعات ما مطبوعات آبرومند خیلی داریم که نویسنده اش فاضل است ولی نمیدانند چه بنویسند اگر منکر هستی بفرمائید (خنده حضار زنگ رئیس) بنده باز يك یادداشتی دیگری داشتم صرف نظر کردم (برزین - احسن احسن) از جناب اشرف هم خجالت میکشم ، اما میردازم بوضعیت بازار گانی و پیشه و هنر ، امور بازار گانی در این چند ساله اخیر از دوره ای که اختیارات بدکتر میلیسو داده شد و اداره تثبیت قیمتها تشکیل شد يك اداره عریض و طویل ، هزار هادرخواست دارد يك پروانه صادر نکرد و کسی بحساب اداره تثبیت قیمت آن زمان نرسد که چه جور خسارتهائی بکشور وارد آورده است و تمام بفکر این هستند که اگر یاسبان در تومان گرفت بدیوان جزا میفرستند ولی بفکر این نیستند ، از صادرات هم تشویق نمیشود ، امروز وضع گمرکات ما مخصوصاً خر مشهر خوب نیست ، متأسفانه کمیتهائی بیه خارجی کالا را بمتصداران مخصوصاً خر مشهر بیه نمیکنند ، انحصار ها ، مخصوصاً توجه جناب آقای وزیر اقتصاد ملی را جلب میکنم ، مضرات انحصارها محتاج بشرح نیست و توجه آقای وزیر دارائی راجع میکنم ، (مهندس رضوی - انحصار اصلاً بد نیست بدعمل می شود

انحصار یعنی نفع عامه) (زنگ رئیس) عرایض من را توجه بفرمائید امروز نتیجه این انحصار ها این شده که طهران آباد شده است و ولایات خراب شده است يك مسافرتی بکنید بایالات و ولایات ایران به ببینید چه وضعیتی است (اردلان - صحیح است نتیجه انحصار است) فارسیان بلند همت مهمان نواز امروز گرسنه و برهنه اند ، در بلوچستان بیش از دوست هزار نفر شا پیدا می کنید که يك سانتیمتر سائز بدن ندارند ، و من اینجا از رئیس محترم دولت تشکر میکنم که توجه مخصوصی مبذول داشتند به اصلاحات این نقاط (فولادوند - شما مغالید یا موافق ؟) بنده از موافقتنم عرض کنم عوارض واردات خیلی زیاد است قماش هفتاد و يك درصد مجموع قیمتش عوارضی است که بهش تعلق میگیرد همینطور شکر و چائی و باندازه ای شده است کدر نتیجه در خیابان اسلامبول راه میروند و کلوئی ۴ ریال و میگوید مایارچه را گران میخریم ، ایها مربوط باین دولت نیست مربوط بدولت گذشته است اعتراضی من بدولت فعلی ندارم و تشکر هم میکنم (بهار - آفرین) ولی بازار قاچاق رواج پیدا میکند برای نمونه از اثر عرضه و تقاضا حضورتان عرض کنم ، مدتی است لاستیک آزاد شده است و بطوری آورده اند که امروز از آمریکا ارزان تر است قیمت لاستیک در مملکت ایران از آمریکا ارزان تر است ، اگر قیمت را آزاد نگذارند هر جنسی هر روز ترقی پیدا میکند ، زیاد بیاورند تنزل پیدا میکند بنده مطالب زیادی دارم راجع بکشاورزی - راجع بیست و تلگراف ، راجع بسایر ادارات ، میگندارم یکروز قبل از دستور صحبت میکنم (یکی از نمایندگان - احسن)

رئیس - چون ماده ۱۰۸ فعلاً مبتلا به مجلس است و آقای حائری زاده هم اخطار فرموده اند بنده لازم میدانم يك توضیح بیشتری بدهم بدو ماده را قرائت میکنم تمنا دارم آقایان توجه بفرمایند (ماده ۱۰۸) بشرح زیر توسط آقای فولادوند منشی قرائت گردید)

ماده صد و هشتم - در مباحثات ناطقین باید متناً و با ترتیب مخالف و موافق نطق نمایند درباره وزراء یا معاونین آنها و یا مخبرین کمیسیونها که مأمور تأیید و دفاع لوائح یا طرح قانونی هستند لازم بشت اسم نیست و هر وقتی که اجازه نطق بخواهند اجازه بآن ها داده میشود . (صحیح است) بطوریکه خود ایشان گفتند اگر بنا باشد ۲۴ نفر آقایان وزراء و معاونین و همینطور یکمده ای از مخبرین صحبت بکنند تصدیق میفرمائید که حق نطق نمایندگان از بین میرود (صحیح است) و حقشان تضییع و فوت میشود (صحیح است) مخصوصاً در این ماده ذکر شده که هر وقت وزراء اجازه نطق بخواهند بآنها اجازه داده میشود و مقصود این است که خارج از نوبت نمایندگان است و تصور میکنم که آقایان نمایندگان هم رضای نمیشوند حقوق وزراء تضییع بشود و این ماده هم همین است که من اجرا کردم آقای وزیر بهداری بیاناتی دارید ؟

سزاوار - بنده يك توضیحی دارم اجازه بفرمائید

چون این تفسیری که میشود در صورت مذاکرات مجلس این مخالف سابقه عمل است اجازه بفرمائید توضیح بنده لازم است .

رئیس - سابقه عمل بنده مربوط نیست سابقه اگر مخالف نظامنامه باشد معتبر نیست ، آقای وزیر بهداری

دکتر اقبال وزیر بهداری - آقای دکتر اختیار ضمن اظهاراتی که بر علیه دولت فرمودند راجع بصدور جواز جو در تاریخی که بعد از افتتاح مجلس شورای ملی اشاره شده شرح مبسوطی اینجا اظهار فرمودند بنده اینجا بد عنوان صحبت میکنم یکی بعنوان عضو کابینه و یکی دیگر هم که افتخار منشی گری هیئت دولت را دارم ، اینجا رسماً اعلام میکنم که از اواخر اسفندماه ۱۳۲۵ تا این تاریخی که بنده اینجا هستم حضور آقایان ، بهیچ وجه من الوجوه از طرف هیئت دولت جوازی صادر نشده است برای اینکه بنده وقتیکه يك تصویب نامه در هیئت دولت مطرح میشود و به تصویب هیئت دولت میرسد بایستی ثبت بکنم همین طور که مذاکرات آقایان در اینجا ثبت میشود و خوانده میشود تا وقتیکه در آنجا ثبت نشود بهیچوجه من الوجوه رسیت ندارد بنده بهیچوجه من الوجوه خاطر ندارم که از اسفند ۱۳۲۵ تا این تاریخ راجع بصدور جواز جو تصویب نامه ای صادر شده باشد و ثبت کرده باشم (صحیح است) و يك نکته دیگری هم هست که لازم است يك توضیح مختصری بدهم در دو ماه قبل در قیاب آقای دکتر صدیق کفالت امور فرهنگ هم با جناب محول شد بعد از سه چهار روز گزارش دادند که يك مقدار تصدیق های جمعی از وزارت فرهنگ صادر شده است بعنوان اینکه این آقایان تعصبات متوسطه را تمام کرده اند می توانند از مزایای مالی آن تحصیلات استفاده کنند و این جوازی که صادر شده این تصدیقی که صادر شده است تقلبی است فوراً دقت بیشتری شد و يك بخشنامه ای کردم بتمام وزارتخانه ها که اگر از طرف اشخاص برای تقاضای کار يك تصدیقهائی نشان دادند که تحصیلات متوسطان را تمام کرده اند خواهش میکنم تصدیق ها را بوزارت فرهنگ هودت بدهید که مطالعه شود متأسفانه در طی اقدام معلوم شد که مقدار زیادی تصدیقهائی جعلی صادر شده بود تا مهر تقلبی و مارک تقلبی وزارت فرهنگ و با نمره تقلبی البته هست آنها تحت تعقیب قرار گرفته اند و رفته اند بحکمه و اگر هم باقا جوازی نشان دادند مسلماً بدانید که جواز تقلبی است و دولت هم در این باب اقدامات کرده است و بنده تکذیب میکنم که هیچوجه ای انجام شده است (دکتر اعتبار - ولی مطمئن باشید که معامله شده است)

رئیس - آقای تجدید

تجدید - بنده قصد داشتم وقت دیگر بیایم وقتی بیایم اینجا که تنقیدات یا انتقادات آقایان را نسبت ببدلیه کاملاً شنیده باشم و بیایم اینجا و عرایضی که دارم عرض کنم ولی متأسفانه مجبور هستم در مقابل اظهارات آقای ارباب مختصر توضیحی بدهم برای اینکه هر چند مجلس خسته بود ولی ایشان يك بیانی کردند که بنده ناچار بودم در مقابل ایشان

توضیح بدهم ، البته آقای ارباب نسبت بداد گستری ستایش کردند ، دادگستری احتیاج ستایش ندارد هر چه دارد آن عملی است که دارد و همانست (صحیح است) وزارت دادگستری دارای يك قضاتی است که کار امروز نیست سالهای سال در این مملکت بوده اند و با نهایت شرافت و درستی و فدا کاری کار کرده اند (صحیح است) انتظار ستایش هم از کسی ندارند (صحیح است) اما این موضوع بخصوصی که ایشان گفتند البته محاکم برای محکوم کردن و حکم کردن هستند (صحیح است) قاضی که پشت میز نشسته است باشخص نگاه نمیکنند دلایل و مدارک را می بیند و از روی دلایل و مدارک حکم میکند اگر محکوم شدید راه باز است که استئناف بدهید و اگر در استئناف محکوم شدید راه باز بود که تمیز بدهید اما اختلاف شخصیشان با يك قاضی ، البته ایشان آمدند يك شکایتی به بنده کردند بنده آمدم این شکایت را فرستادم با اداره نظارت (دکتر معظی - کی بود آقا اسمش را ببرید) اداره نظارت هم مشغول رسیدگی است نسبت بشکایتی که آقای ارباب کرده است البته اداره نظارت آن شکایت را که از قاضی شده است بحکمه انتظامی میفرستد بعلاوه این قضایا مربوط بمجلس نیست (سزاوار - بلی این چیزها مربوط بمجلس نیست) و اینها يك مسائلی است که باز مرجع دارد ، مرجع رسیدگی دارد ، مرجع شکایت دارد ، وزارت دادگستری هم با جناب اشرف آقای نخست وزیر است بنده عرضی ندارم انشاء الله در موقعش عرایض خودم را خواهم گفت .

۳ - تقدیم دو فقره سؤال از طرف آقای دهقان

رئیس - دو سؤال آقای دهقان از آقای رئیس دولت کرده اند که در موقع خودش فرستاده میشود که برای پاسخ حاضر شوند .

۴ - موقع و دستور جلسه بعد ختم جلسه

رئیس - جلسه ختم میشود و جلسه آتی بروز سه شنبه سی و یکم شهریور ساعت هشت و نیم صبح موکول میگردد (مجلس یکساعت و چهل دقیقه بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت

اخبار مجلس

روز چهار شنبه اول مهرماه ۲۶ پنج بعد از ظهر کمیسیون بودجه بریاست آقای میر سید هلی بهمبانی تشکیل در اطراف بودجه مملکتی در گذشته و آینده مذاکراتی بعمل آمده آقای دکتر شفق راجع بتقلیل بودجه های وزارتخانه ها پیشنهادی نمودند و در اطراف آن مذاکراتی بعمل آمد ولی تصمیم بجلسه بعد موکول شد .

ضمناً بر حسب پیشنهاد یکی از آقایان اعضاء جلسات کمیسیون بودجه موکول به روزهای ۳ شنبه عصرها گردید .

رئیس اداره کمیسیونها

انتصابات و احکام

در وزارت کشور

جناب آقای سید علی اکبر موسوی زاده بسمت فرمانداری تهران که بامقام استانداری مساوی میباشد منصوب شدند .

آقای احمد باقریان کارمند منتظر خدمت از تاریخ اول مهرماه ۱۳۲۶ بسمت ریاست دفتر فرمانداری دامغان منصوب شدند .

جناب آقای عباس حشمتی فرماندار همدان از تاریخ ۱۶ شهریور ۱۳۲۶ بسمت استانداری استان دوم منصوب شدند .

آقای اسمعیل ایمن آبادی کارمند منتظر خدمت از تاریخ ورود بمحل مأموریت بسمت ریاست دفتر فرمانداری شسوار منصوب شدند .

آقای محمد علی اسمعیل پور بخشدار سراب از تاریخ ورود جانشین جدید بسمت بخشدار بستان آباد منتقل شدند .

آقای مصطفی و کیلی شاهمیر بخشدار بستان آباد از تاریخ ورود بمحل مأموریت بسمت بخشدار سراب منتقل شدند .

آقای غلامحسین نیک نفس کارمند منتظر خدمت از تاریخ اول مهرماه ۱۳۲۶ بسمت بخشدار اترک (داشبرون) منصوب شدند .

آقای روح الامین اشتری منشی فرماندار آمل از تاریخ اول مهر ۳۲۶ بسمت بخشدار لاریجان منتقل شدند .

آقای معین منافی

بموجب این ابلاغ دفتر شما را در بوکان مهاباد برای ثبت ازدواج رسمیت میدهد .
وزیر دادگستری

آقای غنی ایزد سرشت دفتریار درجه اول و نماینده دفتر اسناد رسمی شماره ۱۳ تبریز

بموجب این حکم بسمت سردفتری اسناد رسمی درجه سوم قصبه هریس منصوب میشود طبق مقررات انجام وظیفه نمایند .

وزیر دادگستری

آقای محسن منافی دفتریار و نماینده دفتر اسناد رسمی شماره ۵۰ تهران

بموجب این حکم بسمت سردفتری اسناد رسمی درجه سوم بوکان مهاباد منصوب میشود طبق مقررات مشغول انجام وظیفه شوید .

وزیر دادگستری

آقای سید زین العابدین عدنانی

بموجب این ابلاغ دفتر شما را در بابل برای ثبت ازدواج رسمیت میدهد .

وزیر دادگستری

آقای آبیل زینا سردفتر ازدواج طایفه کاتولیک شهر رضائیه

بموجب این ابلاغ استعفای شما از تصدی دفتر ازدواج پذیرفته میشود .

وزیر دادگستری